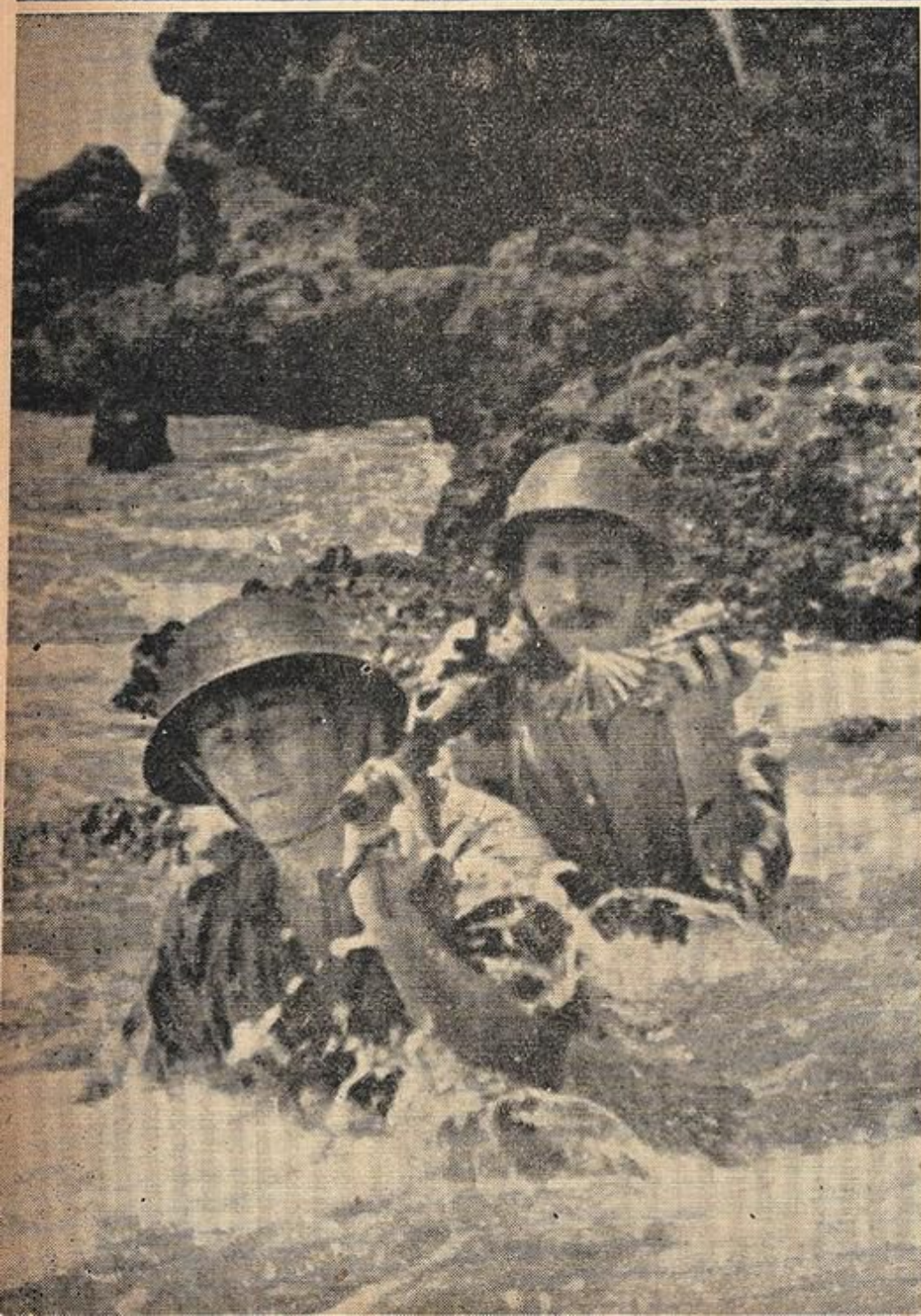

ים

גליונות החבל הימי לישראל

אחת
להדש

חוברת ג' (ל"ט)
שנה רביעית
אב תש"ח - אוגוסט 1948
כתובת המערכת
חבל ים לישראל, תל-אביב
מ.ל. 2437 ת.ד. 1917

ש. קפלנסקי / בסיומו של העשור הראשון

בית הספר הימי בחיפה מסיים השנה את שנת קיומו העשירית. בשנת תרצ"ט נפתחה בו הכתה הראשונה ובשנת תש"ב גמר המחזור הראשון את למודיו. תקופת בראשית זו, על לבטיה ומבחניה, ראויה לסיכום ולא משום שמיסדי בית הספר מתברכים במפעלם; עוד אנו בבחינת אוזנים במשוט ומרימים המפרש לפני הפלגה. אולם יש מה ללמוד מנסיוננו בעשר שנים אלו, והשנה הזו לא רק מסיימת פרק מאלף של התחלה קשה, היא גם פותחת תקופה חדשה.

לבית הספר הימי שלנו זכות ראשונים. הוא היה המוסד הראשון מסוג זה בשטח החנוך הימי ונשאר יחיד במינו בארץ. הוא נולד במזל של סופה וסערה, ערב מלחמת העולם האחרונה, אשר סגרה עלינו את הים התיכון. מים זידונים רבים עברו על אולפתנו הצעירה והמוסדות שקימו את בית הספר למרות צוק העתים — הסוכנות היהודית, החבל הימי לישראל, הטכניון העברי ובשנים האחרונות הצטרפה לשותפות זו הקרן האמריקנית למוסדות בא"י — ראויים להכרה בעד מאמציהם ובעד התמדתם.

כמו שהחקלאות שלנו לא היתה מגיעה לרמתה בלי חקלאי עברי שוחר דעת, השואף לרכוש לעצמו את כבושי המדע החקלאי; כמו שתעשיתנו הצעירה התקדמה בצעדים מהירים בעיקר הודות לחומר האנושי שלנו, השוקד על הכשרתו הטכנית והמקצועית — כך היה ברור לנו שבלי הכשרה ימית וחנוך של שייטים ומכונאים המסוגלים לעלות לתפקידים אחראים לא יתכן צי מסחרי ארצישראלי. עשינו את הצעדים הראשונים לחנך גרעין כזה של יורדי ים. הנסיון נעשה בתנאי מלחמה ובכלים בלתי מספיקים מכמה בחינות. אולם התוצאות מוכיחות שיש שכר לעמלנו.

החנוך לים של הנוער היהודי, טפוח הרצון בתוך שכבות שונות של הישוב בארץ לכבוש נתיבות במים עזים, קשים עוד יותר מהשיבה לאדמה ומהחנוך לחקלאות. אבל מוטל עלינו להשריש בהכרת עמנו את הרעיון שלא רק שפת הים היא חלק מהמולדת, אלא הים עצמו על מרחביו ועל שפעת אפשרויותיו.

בימים גורליים אלה של האבקות דמים על עצמאותנו המדינית מכירים אנו ביתר שאת מה הוא לנו הים. בצדק נאמר שאנו נלחמים לא בגבנו אל הקיר כי אם בגבנו אל הים. בזמן שארצות ויבשות עוינות סוגרות עלינו מסביב, הים הנו הקשר היחיד שלנו עם העולם ועם הגולה היהודית. דרכו עולים מעפילינו, במימיו תעבורנה הספינות הנושאות למרחקים את פרי עמלנו ומביאות משם את היבוא הדרוש לנו.

בית הספר הימי ימלא בעתיד תפקיד עוד יותר חשוב וחיוני מאשר בתקופת הנסיון שעברה. המוסדות האחראים להקמתו ולהחזקתו יצטרכו לדון עם ממשלת המדינה היהודית על ביסוסו, הרחבתו וצביונו, הקשורים קשר אמיץ עם צרכיה והתפתחותה של הספנות העברית בעתיד הקרוב.

" י ם "

גליונות החבל הימי לישראל

תכן הענינים:

- בשער.
בסיומו של העשור הראשון —
ש. קפלנסקי
חיל הים הישראלי — רשימות ומאמרים
מאת ירון, ש. הון,
ש. טנאי וד. שובל
"קדמה" בת שנה
מוסד מרכזי להדרכה ימית —
ש. נמירובסקי
ימאים צעירים באמוניהם —
י. בן אביגדור
לבעיית הבחינות לקציני ים בישראל —
ע. טובים
הימאות הערבית וישראל —
ד"ר א.ב. ג. פולאק
מתעלת למנש לאוקינוס האטלנטי (ספור)
— א.א. גונצ'ארוב
הים במשלי עמים
כבוש מצולות הים — ד"ר ד. קימלפלד
כרוניקה.

" Y A M "

MONTHLY JOURNAL OF THE
ISRAEL MARITIME LEAGUE
Vol. IV. № 3
August, 1948

Contents:

- Tenth Anniversary of the Haifa
Nautical School — By S. Kapfansky
The Israeli Navy — Articles by Iron,
S. Hon, S. Tanai, D. Shouval
First Anniversary of „Kedmah”
Naval Training Centre —
By S. Nemirovsky
Young Seamen during their Training
Exercises — I. Ben-Avigdor
The Problem of Examinations for
Ships'Officers in Israel — E. Tuvim
Arab Seafaring and Israel —
By Dr. A. N. Pollack
From the Channel to the Atlantic
(A Story) — By I. Gontcharov
The Sea in the Proverbs of the
Nations
Deep Sea Exploration —
By Dr. D. Kimelfeld
The Month's Events
Address:
Tel-Aviv, P.O.B. 1917

חיל הים שלנו הוזכר לראשונה בחדשות המלחמה, כשאנטי-קרב אחת עמדה באומץ כנגד ארבע אניות מצריות מזוינות ובשיתוף עם חיל-האוויר הדפה את נסיון ההרעשה הימי של המצרים. אחר כך, בתקופת הפוגה א', לכדו אניות הקרב שלנו את האניה המצרית הגדולה „אמירה פאזייה“ במימיה הטריטוריאליים של ישראל; מפקדה נצטווה להתרחק מחופינו ולאחר שהבטיח לכבד את צו הפסקת האש הורשה להמשיך בדרכו. לאחרונה הוזכרה פעולתו של חיל הים בהרעשת צור. והיו עוד כמה וכמה פעולות, שהשתיקה יפה להן.

הקומנדו הימי הישראלי בפעולתו הראשונה.

הליל היה אפל ורוח קלילה נשבה. סירת המפרש התנדודה קלות ולידה האפילה הספינה כ.

„הים מערך“ — נשמעה הפקודה, ולאחר מספר דקות הפליגה הסירה לדרכה, כשהיא מלווה ע"י כ.

הבחורים זמזמו הרישית ולפתו בחזקה את נשקם. רוח צפונית החלה נושבת והאיטה את מהירות סירת-המפרשים. המפקד סקר את החוף במשקפת, עיין במפה ולבסוף פסק כי זה המקום.

הבחורים לא זעו. דומה כאילו לא להם נוגע הדבר.

הספינה קרבה לחוף, כשסירת-המפרש מאחריה.

„קפוף“ — לאט המ. מ. וכשלושים איש ירדו המימה מבלי להשמיע כל אוושה שהיא. החוף היה תלול והעפלו עליו בנחילה. מאה מטר מהחוף נראה הכפר.

„תפוס עמדות“ — באה הפקודה.

הבחורים עשו זאת בדממה כשנעלי הקרפ שלהם משמי-עות לעתים קול הריקה יבשה. גותרו עוד שמונה דקות לשעת האפס. מרחוק נשמעה יללת תן.

„אש!“

החלה סימפונית בלהות. מהספינה נישאו זיקי-אש ורעמי ה„דורדים“ הדהדו למרחוק. התותח פצה גם הוא ברינה וחפה על הכתה שהתקדמה משמאל. הערבים השיבו אש חזקה והכבידו על ההתקדמות. המ. מ. נע בראש ולפתע נתקלה רגלו באבן ומעד. הסטן נתקע בארץ ופלט יריה. ה„חברה“ זחלו אליו נדהמים, אך הוא דמם. היר לפתה את הקת בחזקה ובעינים עמד הדם. הפעם יקחו נקם.

כתה מס' 2 פרצה לכפר ועשן החל מתמר מתוכו. קול היריות שכך והלך וכעבור שעה נדם לחלוטין.

השעה היתה חמש לפנות בוקר והכפר היה בידניו.

פעולת הקומנדו הימית העברית הראשונה הצליחה.

177

„הנני עליך, צור!“

רוח אחרת היתה באניה. הכל הרגישו שעומד להתרחש דבר מה גדול. מישוהו אמר שאנו עומדים „לעשות“ היס-

טוריה. „יוצאים להתקפה על צור“ — לחשו מפה לאוזן. כעבור שעה קלה לא היה זה עוד בגדר של סוד. האניה היתה כעדת נמלים. בבת אחת, וללא הטפה כלשהי, הושלטה בה משמעת. היה זה סימן שהצבור כולו חדור הכרה ומרגיש באחריות הגדולה של המבצע.

הדמיון לזהט ומשתעשע. צפים ועולים דברי נביאנו יחזקאל המלאים זעם: „הנני עליך צור“...

האניה שרויה באפלה גמורה ועושה את דרכה בכל המהירות. שקט מוחלט שורר בכל האניה, איש איש במקומו דרוך ומתוח, מוכן לפעול ברגע שינתן האות. פה ושם חולפות חומקות דמויות אנשים; נמסרות ההוראות האחרות נות, בהתקרב האניה למקום מטרתה.

היתה דומיה שלפני סערה. המתיחות הגיעה לשיאה.

רעד עבר בכל גופי בהתפוצץ הפגז הראשון בתוך הנמל. היה זה האות. ובבת אחת החלו תותחים רועמים מסביבי. לפתע הרגשתי באניה שניה שהמטירה אש מרוכות לעבר צור. היה זה מחזה מרהיב עין. בהתפוצץ הפגזים יכלנו להבחין בדמויות אנשים שברחו בבהלה. היתה זאת כנראה באמת הפתעה בשבילם.

משנתן האות להפסקת האש עמדנו תוהים ונדהמים, כשרצון עז לזהט בנו להתקרב לעבר החוף ולחזות מקרוב בנעשה שם. עם הופעת הירח התקרבו לנו לכוון הנמל. לא היה עוד בתוכו כל סימן לרוח חיים.

עם אור הבוקר התרחקנו מהחוף. התקרבונו לעבר האניה השניה, החלפנו ברכות לנצחון ועשינו את דרכנו חזרה.

ב.

עם בחורינו בשייטת הקרב.

יצאתי עם בחורינו בשייטת קרב, לראות מקרוב את הווי חייהם.

יצאנו מחיפה בשעה מוקדמת בבוקר. השמש זרחה עלינו בהיותנו כבר הרחק מן החוף, ומאחרינו התאבכו תמרות-העשן מבתי-הזיקוק — עדות לדופק-חיים ולקצב יצירה. העבודה באניה „דפקה“ במלוא הקצב. רב-החובלים ניצח על כל הסימפוניה, ממקומו על גשר הפיקוד, ושידר את הוראותיו לכל אחד בתפקידו, כאישיים ותיק ומנוסה. מי שהורגל בימאים וספינות של מדינות אחרות לא היה אולי כובש את השתוממותו למראה הקברניט הצעיר ושאר עובדי האניה, שכולם צעירים להפליא. אבל בעינינו לא יפלא הדבר: עוד חקוקים בזכרונו הימים, והם אינם רחוקים, שאותם בחורים צעירים ונועזים היו מופקדים על אניות מעפילים להביאם לחוף מולדת, והאחריות היתה לא פחותה מזו שמופקדת בידיהם כיום. אף זאת: מדינתנו הצעירה —

חיל הים הישראלי בתהלוכת "יום המדינה" (כ' בתמוז) בתל-אביב.

עליהם לא ישיר הפייטן, גם לא ייפקדו בפקודות-יום. אך במלוא הכרתם וכוחם הם תורמים את חלקם למאמץ המשותף של חילות היבשה והאוויר — ויחדיו ביצרו את הישגינו הצבאיים.

ש אול הון, כתב צבאי

והנה אחדים מאנשי הצי שלנו.

עשרים וארבע שעות בליתי בצי. הסתכלתי בספונים והצצתי אל בטן האניות בבסיסן. האניות כולן מסומנות כבר במספרי הצי ובאותיותיו.

עברתי בעקבות מפקד האניה, אישיים וותיק, בעל עבר בצי המסחר הבריטי וההולאנדי ובעל דרגת „רב-חובלים לים התיכון“, בתאיה ובמעבריה של אחת האניות הנאות שלנו. מזכיר האניה עלה לארץ באנית מעפילים „אנצו סרני“. לפני שלוש שנים גורש מחופי הארץ וכיום הוא מגן עליהם לעין השמש. במשך שנות שהייתו בארץ עסק במחקר הים והדייג. זו קירבתו לצי.

ירדתי למטה וראיתי את התאים המיועדים לדיור מלחים, את התא הנועד לשמש מרפאה וחדר-ניתוחים. בכל מקום ראיתי את הימאים שתוך חלומותיהם הרומנטיים על הים הסתגלו גם ל„חיי הבית“ באניה: המלחמה בחלודה ושאר עבודות פשוטות.

בעמדי לצאת מן האניה פגשתי את סגן מפקד האניה וזו היתה פגישתנו השניה. הפגישה הקודמת היתה בלילה, באחד הלילות האפלים של דרום אירופה. באחת המחלקות התיכוניות, שעה שמחצית האנשים כבר עלתה והשאר חיכו בקור של האביב האירופי לתורם, עליתי על האניה. הכבש שניתלה מן האניה התנועע ועל סיפון עמדו שני בחורים

הכל צעיר ונועזו בה, לרבות חיליהם. אך כבר הנך מרגיש במסורת עברית חדשה ורעננה המתגבשת והולכת, מסורת של יורדי-ים עבריים, שעודנה בראשית התהוות דפוסיה. בצאתנו את הנמל נפגשה על דרכנו אנית משחית אמריקאית, הפועלת בשם ועדת הפיקוח של אוני"א. בהתאם למסורת הים הצדיעו שתי האניות זו לזו בהרכנת-דגלים הדדית. נעים היה לציין, כי בחורינו בקיאים במיטב הנוהג של יורדי ים ותיקים. כל כמה שאין זה אלא נימוס בינ-לאומי — נעים היה להרגיש את הגאווה הכבושה בלב למראה גילוי האהדה והכבוד. הרגשה כזאת זרה אולי לבן עם נכרי, ורק עם שנרדף בשל אי-עצמאות — רק הוא לבו פתוח לגינוני נימוסים כאלה ורואה בהם אולי יותר ממתן כבוד בלבד.

שמונה כלי שיט כללה „ארמאדה“ זו שלנו, ואניתנו נושאת-הדגל הנחתה את הדרך.

אותו יום ביצעה השייטת סדרת תמרונים משולבים של כל כלי השיט. זה היה ב„יום המדינה“, והשייטת הפליגה לתל-אביב כדי להשתתף במסגן הכוח העברי העצמאי שכבש את המולדת.

ראיתי את הבחורים בעבודתם היום-יומית השחורה והאפורה. אין ההווי כל כך לבן, כפי שמסתבר לציבור מהמדים הלבנים והמגוהצים של חיל הים. הבחורים נלחמים יום ורגע רגע בחלודה ובכללון, ממרקים, צובעים, מגרדים ועובדים כל עבודה שחורה שאינה נעימה וגם אינה קלה. ראיתי אותם בבטן האניה, בחום המחניק של חדרי הדודים, בקיטור המהביל של חדרי המכונות — ראיתם בעבודתם המפרכת, שהם עושים אותה בשתיקה ובנאמנות.

שסייעו לנשים, לזקנים, לילדים ולתינוקות, לטפס אל הספון. כשהגעתי סוף סוף לסיפון הצפוף, היפנו אותי מיד אל מפקד האניה, שעסק אותה שעה בכמה מלאכות: דאג לשיכון, פקד על המלחים בלשונם ונתן להם הוראות ושוחח בינתים עם אנשי החוף. זו היתה הפגישה הראשונה. עכשו עוגנת אנייתו באור, בבסיס הצי.

והנה הגעתי לאניה אחרת, לוותיקה שבצינו המלחמתי. השעה שעת אחרי-הצהרים, שבה כבר נושאים המלחים עיניהם לחופשת הערב. בחדר-הקריאה המרווח כבר ישבו אחדים בבגדי שבת.

בדרך לארוחת הערב, התעכבתי במטבח האניה. הטבח הראשי הוא ממעפילי „שבתי לז'ינסקי“, צ'כי. כשנה הוא בארץ והספיק לעבוד אצל ספינס בסרפנד, ולהשתתף בקרבות בדרום ובירושלים. אחר כך עשה „קפיצה“ אל הצי.

דב שובל / חיל הים העברי מעצב את דמותו.

בין אנשי-הצבא מהחטיבות השונות נועד מקום מיוחד לאנשי חיל-הים. תנאי חייהם המיוחדים, הניתוק מיבשת וממשפחה, חובת האחריות המיוחדת — כל אלה נתנו את אותותיהם ועיצבו את חיל-הצי כטפוס בפני עצמו.

מקורות יניקה

ההווה כמעט שאינו נפרד עדיין מן העבר והלוט של הפעולה ה„בלתי-חוקית“ בעבר לא הוסר עדיין כליל מעל הצי המלחמתי.

משני מקורות ינקו גרעיני חיל-הים את חיותם: מפעולות „פליים“ (פלוגות ימיות, כחלק מפלמ"ח) ומהיחידות שגויסו לצי הבריטי במלחמת-העולם השנייה.

מפקד השייטת של חיל-הים אמר באחת ההזדמנויות, כי תפקידו של חיל-הים הוא לשמש גשר לגולה ומגן להספקה — בימי מלחמה ולהיות נושא דבר ישראל לעולם — בימי שלום.

אכן, כגשר לגולה היה הגרעין מתקופת המלחמה הער-למית, שממנו גדל אחר-כך הנטע הרך — חיל-הים. על חטיבה זו חופפים הוד ההעפלה וקדושת ההקרבה. כצנחנים ירדו באירופה הנאצית אנשי „פליים“. הם שימשו מדריכים וקברניטים ביבשה ובים. כגרעין לצי המלחמה הישראלי שימשו אחר-כך אותן ספינות-המעפילים, אשר תוקנו והוכשרו להיות אניות-מלחמה. האניות נפגשו עם קברניטיהם.

ועוד תפקידים מסויימים, שהיו קשורים בענייני ההעפלה, ביצעו אנשי פליים. ועל כך עוד יסופר.

ואולם, המקווה לראות את אותות הרומאנטיקה נסוכים על-פניהם של ה„חברה“, לא יהיה אלא טועה. אדרבא, נוקשים הם ולועגים לכל דבר אשר הממשות איננה טבועה בו. אף הם — הרגש אינו זר להם כלל, אולם רואים הם ומרגישים ומבטאים הכל אחרת.

עכשו הוא ממזג את נסיונו בתורת טבח בצבא הרוסי בימי המלחמה, עם ההסתגלות למטבח הארצישראלי. התור צאות נראות בחדר האוכל, שבו אני פוגש אותו כעבור שעה קלה כשהוא, לבוש לבנים, מחלק את מנות פת הערבית. האוכל הוא „בסדר“ לדעת כולם.

מולי ליד שולחן הקצינים יושבת האלחוטאית. על האניה ארבע בחורות: חובשת, אלחוטאית, מזכירה ומורה, העורכת רק ביקורי-לימוד. האלחוטאית היא חברת פלמ"ח וותיקה, שהיתה ברזרבה. עם המלחמה נקראה שוב לשירות. היא בת משק. הפלוגה לקחה אותה, בתורת מומחית לקשר, אל הים. במשק היתה רפתנית, אבל האניה מתחילה ליהפך לאט לאט לבית, וחיי הים מענינים בחידושם.

שלמה טנאי, כתב צבאי

אל הצי הבריטי התגייסו בתקופת המלחמה העולמית כאלף ומאתיים יהודים מא"י. הם מילאו תפקיד חשוב בדרכי התחבורה במזרח הים התיכון, בהסיעם אל נמלים באפריקה הצפונית אניות טעונות ציוד מלחמתי. באותה תקופה, עת צבאות האויב הגרמני עמדו בשערי מצרים, עבדו מגוייסי-הצי היהודים תוך מסירות-נפש. המטענים נפרקו בלילה לבל תראה עין האויב. הם זכו להבעת הכרה מצד השלטונות הבריטיים.

מרכז לפגישות

כמקום מרכזי לפגישות ולבילוי זמן בשביל מלחי חיל-הים בחיפה משמש „בית המלח“ — בית בן 3 קומות ובו כשלוש עשרות חדרים. הבית מוחזק ע"י חיל-הים. הוא נפתח ב-28 ביולי ש"ז. 60 מקומות-הלינה שבבית לא תמיד מספיקים. לא פעם פונה מנהל הבית אל קצין העיר, בבקשו ממנו מקומות-לינה נוספים.

למלת, המקבל חופשה עד יומיים, ניתנת כאן כלכלה ולינה חינם. המבלה כאן למעלה מיומיים או מי שיצא לחופשה בתשלום משלם סכום מינימלי.

בערבי השבוע מבוצעות בבית תכניות קבועות: ערב תקליטים, ערב לאמנות ועירה, הצגת קולנוע, הרצאה. במוצ"ש — ערב „ביצור“: תכנית קצרה וריקודים. להופעות אלו משמש גג הבית. במוצאי-יום ה', שאו נערכים באולמי העיר קונצרטים והצגות, וכן גם בליל-שבת, אין תכניות בבית — „לבל יצטער המלח“. הנהלת הבית משתדלת להשיג הנחות בשביל המלחים באותן ההופעות שבעיר.

יחד עם אורחים — ובעיקר אורחות — נוכחים בערבים בשעת התכניות עד 300 ואף עד 400 איש.

אכן, המלח העברי, בעל הרמה, המכיר בערך התפקיד שהוא ממלא, ראוי ליחס נאה ולתנאי-עבודה הוגנים. ואולם מי יודע כיצד יפול דבר? — הרי אנו שואפים להיות ככל הגויים...

הדרגות אינן קבועות עדיין ולא-כל-שכן שאין להן עוד סימנים חיצוניים. הדברים עדיין במצב היולי, דפוסי ההווי הם בהתהוותם ועוד חזון למועד.

„שלושה-עשר“

שלושה-עשר נחשב אצל רבים כמספר ביש-מזל. כן ביבשה, ואולם לא כן בים. כאן נחשב 13 למספר שיש בו סימן ברכה והיום ה'13 בחודש נחשב ליום מאושר אצל הימאים בעולם. „מה שיש ביבשה יש גם בים“ — אומרים הבריות. אולם, כנראה, לא כל מה שיש בים יש גם ביבשה. נופך מיוחד למספר 13 הוסיפו הימאים העברים.

— חג כפול היום למחנה — אמר המפקד בפתיחת המסיבה עם הנפת הדגל במחנה חיל-הים אי-שם, שנערכה ב'13 באוגוסט: יום הנפת הדגל וה'13 בחודש. „ומי שאינו יודע מהו ה'13 בחודש ישאל את שכנו“ — הוסיף.

שאלתי את שכני, הלא הוא — קצין ההסברה של חיל-הים. הוא סיפר לי, כי נוסף על מסרתם של הימאים בעולם יש טעם מיוחד ליום זה אצל הימאים העברים: ביום זה ירדו על אדמת אירופה צנחנים ראשונים מ„פליים“ בימי מלחמת העולם, כדי לעודד את הגולה ולארגן את תנועת ההעפלה. והמהדרין מוסיפים, כי ספינת-המעפילים הראשונה הגיעה ארצה ב'13 בחודש. בכלל — כל פעולה ימית חשובה של הצי הישראלי נעשית ב'13 בחודש. ואם כך, הרי מדרך הטבע הוא, שיום זה יכובד מכל הימים!

מכל-מקום גם מכאן אנו רואים, כי חיל-הים צופה אל תקופת-ראשיתו, אל כור-מחצבתו — ועובדה זו יש בה משום הבטחה — — —

בחדר-הקריאה יש עתונות עברית ולועזית. בבית אורגנו שיעורים לעברית. בכל שבת נערך טיול לחצי יום לאותם החיילים, שמקרוב באו ולא הספיקו להכיר את הארץ.

כאן גם מחלקת הסעד של חיל-הים, שדאגה למתן 3 ימי-חופשה באופן חד-פעמי לחיילים. בבית בס"ה 6 עובדים, מגוייסים, בעלי נסיון במקצועותיהם.

והיזמה איננה קופאת על שמריה. יש רצון לפתוח ספרייה, לארגן תזמורת, לגלות כשרונות אמנותיים, לפתוח לשכה שתלווה את המלח בעצה והדרכה ומי יודע, אולי תינתן כאן אפילו השתלמות מקצועית.

ניצני הווי

חדר-קריאה יש, כאמור, ב„בית המלח“.

הנה מתנדדים הם המלחים בכורסות — ואינך יודע האם בתחשתם זהו המשך התנועה בין גלויים או שזהו פרי הרצון לשכוח טלטולי-אניה ולהרגיש יציבות-של-קרע.

הם עודם צעירים. ממקומות שונים באו וממקורות שונים ינקו. זמן ניכר יעבור עד שיגיעו לידי התמזגות ואחידות לא כלפי חוץ בלבד. וקשה לדבר כבר על מסורת. אולם במספר מהם אתה מוצא כבר אותה ארשת-מבט של אנשיים ותיקים, אשר לעומתה אין אתה יודע לפסוק: האם משמעותה התערות במקצוע ובאורח-החיים המיוחד, על הנעים ועל הקשה שבו, או זוהי השלמה עם מציאות שאין ממנה מוצא ושאין מבקשים מוצא ממנה.

אומרים, כי בצי ישראל ניכרת הנטיה לבטל את המרחקים הרבים שבין מלחים לקצינים, באופן שהבדלי הדרגה לא יגרמו להבדלים כה גדולים, כפי שהם בצי העולם: הבדלים במשכורת, בתנאי מגורים, באוכל. נהוג בעולם, שתאו של קצין משופר הרבה יותר מדירתו של מלח ושקצין לא יאכל בחדר אחד עם מלח.

מעבר לים באות אניות טעונות סחורה, המביאות חמר-גלם בשביל תעשית ארצנו ומוצרים הדרושים בשוק המקומי. חוזרות הן עם תוצרת הארץ היוצאת לשוקי העולם הרחב. כל זה נעשה באמצעותם של הבנקים המסחריים הגדולים. דרכם עוברים הדוקומנטים הימיים המקנים בעלות על סחורות ותעודות-הביטוח נגד סיכוני-הים; באמצעותם נעשה התשלום ונפתחים אשראים דוקומנטריים במקרה הצורך. חוליה חשובה בקשריה המסחריים של ארצנו עם ארצות-חוץ מהוה

בנק אנגלו-פלשתינה בע"מ

ליום מלאת שנה לשירות „קדמה“ נועדו, ב־20 לאוגוסט ש.ז. על סיפונה, בנמלה של חיפה, ב"כ הממשלה והמוסדות, נציגי העתונות ואורחים רבים.

ד. הכהן, בשם חברת „קדם“ בעלת „קדמה“, ש. טולקובסקי, יו"ר החבל הימי לישראל וא. חושי, בשם מועצת פועלי חיפה, סיפרו על הקשיים שעמדו בדרכה של „קדמה“ בראשיתה, שהם קשיי הפעולה החלוצית של הימאות העברית בכללה. ואף על פי כן סיכום השנה הוא: 11 אלף נוסעים ובהם 9 אלפים עולים וצוות יעיל וטוב, יהודי כולו. סיפוק רב מלווה את כל אלה שנשאו בחבלי הלידה של האניה עם ההכרה, שהיא משמשת את צרכי הארץ והעם. אניה ראשונה היא, והחברה עומדת עתה ברכישת שניה לה.

שר התחבורה ד. רמז בירך את רב החובל היהודי וכל נער שוליה העובד באניה.

„כשם שהגענו למדינת ישראל — אמר בין השאר — לא בבת אחת, כך נרחיב גם את בנין הימאות הישראלית.

לא רק כל יהודי שהטריח עצמו לעלות לארץ עשה משהו למדינה, אלא גם כל מפעל שבו עבדה יד יהודית וכל כלי־עבודה. בין הכלים האלה היה דל חלקם של כלי השייט הימיים. רוב יהודי הארץ עלו אליה בדרך הים, רוב החמרים והמזונות והמכונות הועלו בדרך הים. חברות ים זרות עשו עסקים גדולים בארץ, ואנו שילמנו להם במיטב כספנו. כשנולדה „קדמה“ היתה כאילו בת חורגת. כל קושי שנתלווה אליה, כל פגע, תחת להתקבל בצבור מתוך הבנה, גרם רק ריגון במחנה. אמנם, היו צרות סביב „קדמה“. אבל האם לא עשו העושים בה מתוך מסירות והתמדה כאשר עשו במפעלים אחרים בארץ? היתה נאמנות, היה להט, רצון כביר לקיים את המפעל. הגורמים שהפריעו ל„קדמה“ בראשית דרכה הוסרו עתה. כאשר יכון השלום בארץ תקום תנועה גדולה של יהודים אשר יחזרו לעלות לארץ ישראל. ואז נהיה זקוקים לאניה זו ולרבות אחרות. הים היה עד עתה אחד השטחים הריקים מבחינת עצמאות ישראל, עתה יתמלא מהר באניות שלנו. העובדים העברים יהרסו את החיץ בינינו לבין הים, והוא יהיה שלנו, כשם שהוא של אחרים, ולא נהיה עוד תלויים באותן החברות השונות, אשר כל השנים עבדו אתנו ובשעה קשה פנו לנו עורף“.

במסיבת מוזמנים — על סיפונה של „קדמה“, במלאת שנה לקיומה. מימין: ש. טולקובסקי, יו"ר החבל הימי לישראל, נואם במסיבה. למטה: דוד רמז, שר התחבורה, משוחח עם רב החובל החדש של „קדמה“, הקפטין וייל.

זה שנים שאנו מתכנים תכניות להקמת צריפים וסככות ובנינים לציוד הימי בת"א ונתניה ובבתיים ובמקומות אחרים בחוף, אך מכלל דיונים וסכויים בפרשה זו לא יצאנו עד היום הזה. ובינתים נהרס לא מעט גם מהרכוש הקיים. אין בכחו של ארגון בודד לפתור בעיה זו.

היש עוד צורך להוסיף, שעצם פעולת ההדרכה (התכנית לדרגותיה, הספרות המקצועית וכו'), טוב כי תיעשה במרוכז? ומי ידאג לפעולה ההסברית-חנוכית הכללית בארגוני ההדרכה הימית (זו המשותפת לכל האגודות ללא הבדל אמונות ודעות), שאין מקומה ניכר בעצם כלל ועיקר עד היום בעבודתנו?

מן ההכרח הוא, כי פעולתנו תורחב ותעמיק, כי נוער ימי רב מאד יהיה דרוש לנו — לצרכי ספנות-הסוחר שלנו, לנמלינו, למפעלינו בדיג ולצרכי בטחון — לשירות מדינתנו.

אין להניח, כי כל אותו עומס הפעולות הכלולות במושג „הדרכה ימית“ יוטל גם להבא על שכם הארגונים הנפרדים ועל גורמים צבוריים ופרטיים מתנדבים בלבד. הדאגה המכרעת היא, כמובן, דאגת האמצעים. כל עוד פיתחנו פעולה מצומצמת באופן יחסי בהיקפה, יכולנו לכלכלה באמצעים המעטים, שהיו נאספים בעזרת עסקנים של כל ארגון וארגון, בתמיכתם של החבל הימי לישראל ושל מחלקת הים של הסוכנות היהודית.

לא נוכל עוד להמשיך בדרך זו בעתיד. עלינו לפעול מעתה בהיקף ממלכתי נרחב. לכך דרוש לנו מוסד אחד, אחד ויחיד, שהוא הוא שירכז ויכוון את הפעולה כולה, וידאג לאמצעים. החבל הימי לישראל — המוסד הצבורי העליון לעניני הימאות העברית, המוכר רשמית — צריך לקחת זאת על עצמו ועליו לעשות לדבר זה, בתמיכתם המלאה של מוסדותינו.

ליד החבל הימי לישראל צריך לקום המוסד המרכזי להדרכה ימית. כל הגופים הצבוריים הקיימים, שענין להם בפעולה הימית, יהיו מיוצגים בהנהלתו והוא יהיה חפשי ואבטונומי בעבודתו. האגודות הימיות תשתפנה אתו פעולה בשטח המקצועי והלמודי-הסברתי, ולא רק כנהגים, כי אם כנושאים בעול קיומו וכאחראים להצלחתו.

את האמצעים הדרושים לפעולה זו ירכז החבל הימי לישראל בקרב חבריו ואוהדיו בארץ ובחו"ל והוא גם שידאג להשתתפותה הניכרת של הממשלה לצרכי ההדרכה.

בשנים האחרונות עשינו נסיונות שונים לריכוז חלקי של ההדרכה הימית. בכל אלה לא הצלחנו וע"י כך נפגעה לא במעט פעולתנו בתחום זה. יד אחת מרכזת — ידו של החבל הימי לישראל — עתידה להוציאנו למרחב ולהבטיח לנו הישגים ניכרים.

ארגוני ההדרכה הימית יקבלו סידור זה בעין יפה.

אין לנו כל סיבה שלא להיות מרוצים ממדת ההתנדבות של צבורנו בתחום הפעולות בהדרכה ימית. עדים לכך ארגוני ההדרכה הקיימים: הפועל, זבולון, אליצור וצופי-הים, שרכזו — תוך שנים מעטות — בני-נוער לא מעטים מחוגים ומגילים שונים והדריכום למעשה הימי. ולא בוצעה פעולה זו אלא הודות לחניכים ולמדריכיהם שלא חסכו עמל וטורח להשתלמותם והודות לגורמים הצבוריים השונים, שנשאו ונושאים בעול הפעולה.

אילו באנו איפוא לציין את התקדמותנו בתחום פעולה זה שלא ביחס לצרכים, היינו יכולים בסיפוק ובשביעות רצון לרשום לפנינו את ההישגים שהושגו. אך בימים סואנים וגדולים אלה שבהם אנו חיים לא נוכל לפעול לפי מדת היכולת המוגבלת והמגבילה ועל טהרת ההתנדבות, שהיא מעצם טבעה מצומצמת מכמה וכמה בחינות. ההתנדבות היא ללא ספק גורם צבורי מחנך ראשון-במעלה, אך אין היא יכולה לשמש אלא אחד הגורמים ביצירת מפעלים ועובדות. בכל שטחי חיינו ועבודתנו אנו מכוונים עתה את מעשינו לאור התמורה שחלה בחיינו עם תקומתה של מדינת ישראל. גם בתחום ההדרכה הימית עלינו לעשות כן.

כ־1700 צעירים מאורגנים כיום באגודות ההדרכה הימית. רבים מהם מגויסים אמנם עתה לשירותי צבא ההגנה לישראל, לחטיבותיו השונות, אך במרוצת הזמן יחזרו הם לעבודתם ולתפקידיהם הרגילים. ולא זה בלבד, אלא שכל האגודות עושות מאמצים ליצירת רזרבה של חברים פעילים ע"י ארגון נערים ונערות בגיל צעיר יותר. מחנה מעין זה, שהוא גוף חי ופעיל, מלא פרובלימות כרימון, התובעות דאגה וטיפול. יש מהן הבאות על פתרון על ידי הארגונים עצמם, הקשורים ברובם בגופים צבוריים גדולים; אך יש גם כאלה — ואפשר להגיד בלא כל הפרזה, כי אלה הן הרוב, שאפשר לפתור במשותף לארגונים כולם. הנה, למשל, שאלת מחנות-הקיץ. מנסיון השנים הקודמות למדנו לדעת, מה רבה היתה הברכה של המחנה המרכזי הארצי למדריכים של החבל הימי לישראל. ואף כי לא סיפק מחנה זה את צרכי האגודות אלא במעט, כי „אין הקומץ משביע את הארי“, ראינו בו תמיד מפעל חשוב מאד. לא מעטים מבין מדריכינו באגודות קבלו במחנות אלה השלמה נאה להכשרתם הימית.

ודוקא בשנים אלה, שלא קיים בהן המחנה המרכזי, הרגשנו בחסרוננו; והשנה יותר מבכל שנה אחרת, עקב תנאי הזמן המיוחדים. ואין זאת אלא דוגמא אחת מני רבות.

הצרכים מרובים. הציוד הימי שלנו, של כל הארגונים, איננו מספיק עוד. כ־60 סירות נמצאות בפעולה בכל רחבי הארץ, ורק שתי ספינות-אימונים (אם לא להביא בחשבון את „ולדורה“) — של „הפועל“ ושל „זבולון“.

הארגונים זועקים לציוד נוסף וכן גם לשמירת הקיים.

י. בן אביגדור / הימאים הצעירים באימוניהם.

המחנה הימי של „הפועל“ בטנטורה.

על חוף ימה של טנטורה, זו דאר הקדומה, קיים השנה המחנה הימי של „הפועל“. 75 חניכים (ובכלל אלה גם חברות אחדות) מפנות שונות בארץ, בילו שם, עם 9 המדריכים שלהם, כשבועיים ימים, על התורה ועל האמונים. פיקד על מחנה הח' זאב פריד.

היה זה הפעם מחנה לחניכים הצעירים, לבני 14—16, ותכנית הפעולות — לדרגא ב' וג'. ליתר דיוק: היתה שם גם דרגת בינים, בין ג' לב'—ג' מתקדמת.

החניכים התכנסו למחנה ממקומות שונים: מתל-אביב ומחיפה, מנתניה ונהריה ומבת-יים. משם באו גם המדריכים וכלי השיט (שבע סירות בסך הכל).

יום העבודה מלא וגדוש, מ-6.45 בבקר, היא שעת ההשכמה ועד לכבוי האורות ב-22.30. אף הצעירים שבחניכים מתאמנים 7 שעות ביום והמבוגרים — עוד יותר, ואין זה כולל את ההפלגות המיוחדות, בשעות היום והלילה, לישובי הדיג הסמוכים (עתלית וקיסריה) ו„ככה סתם“ — לים הרחב. ובחוף? — עבודות הבל ושיעורים תיאורטיים.

ב-20 לאוגוסט ש. ז. בקרנו במחנה עם חברי הועדה הימית המרכזית של „הפועל“, עם חברי המזכירות של סניף „הפועל“ בתל-אביב ועם ב"כ החבל הימי לישראל.

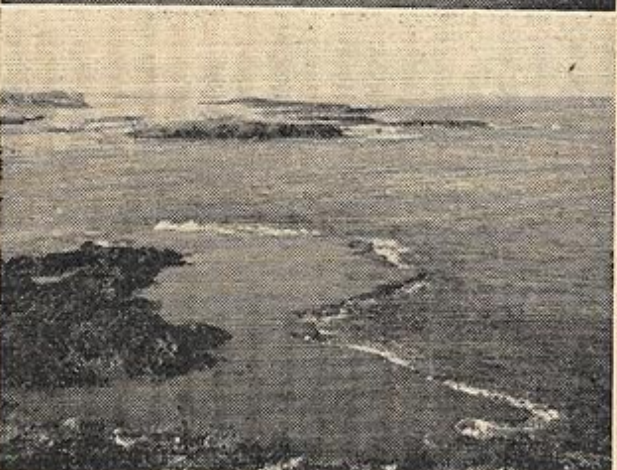
ההתרשמות הראשונה היא, כי זהו המקום המתאים למחנה ימי, מפרץ מצוין ושיכון טוב ביותר לחניכים. יושבים הם בשנים מבת-יהם של הכפר, שנעזב ע"י תושביו. לפניהם — ים נרחב ומאחוריהם — מרחב שדות ירוקים. ומשקרת בבתיים פנימה ומשראית את הבחורים באמונים נוכחת לדעת, כי ידעו החברים לנצל יפה את תנאי המקום.

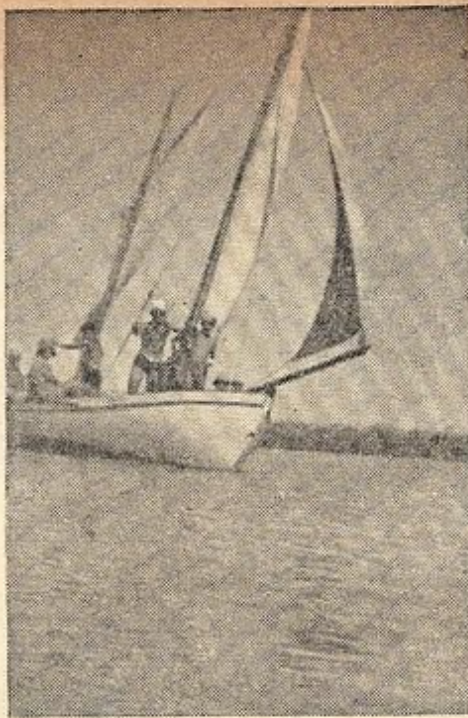
עין צופיה מורגשת בכל. החדרים מסויידים ונקיים. על הקירות — עתון קיר, תמונות, כתבות וציורים, מעשי ידי החברים. ובחדר-המפקדה של המחנה — חדר ממש, מרוהט ומסודר — מרוכזת הפעולה כולה, כשהיא מכוונת ומודרכת ביד קפדנית.

ראינו את הבחורים בפעולותיהם. לאחר המפקד. — בו השמיעו את ברכתם ה"ה י. פרי שמן, בשם החבל הימי לישראל, ומ. זיליסט בשם מרכז „הפועל“ — ערכו החניכים מפגן ימי: הרמת המפרשים ויציאה לים. עוקבים אנו אחר הסירות המתרחקות מהחוף והלב מלא אחולים לשייטים הצעירים.

חברי „הפועל“ בחוף ימה של טנטורה

מלמטה למעלה: ימה של טנטורה; מקום המחנה; בסירות האימונים — מוכנים לפעולה; בסירת-מפרשים בלב ים.

היתה זו הרגשה מיוחדת במינה להוועד עם ימאי ישראל הצעירים דוקא בתחומה של דאר ההיסטורית. אדמה זו וים זה ראו רבות במשך הדורות.

על פי מסורת פניקית יסדו הצידונים את דאר „משום שעל חוף הים הגובל עם הסלעים מצאו את תולעת החלון“. היתה זאת עיר נמל קטנה שמיסדיה קראו לה בלשונם הפניקית דורה. שפירושה — מושב.

בבוא בני ישראל לארץ כנען היה שטח דאר וסביבתה מיושב על ידי הכנענים ודאר היתה העיר הראשית לנפה כולה. מימי יהושע ועד לתקופת החשמונאים היתה העיר עוברת מיד ליד: מידי ממלכת ישראל לידי הצורים והצידונים ולידי הפרסים והמצרים והיוונים וחזר חלילה.

אך אלכסנדר ינאי השכיל להכניע את כל מבואות הים אשר בעמק השרון ועל ידו שבה נפת דאר להיות לחבל יהודי. כבושה של נפת דאר עם מפרציה עורר את ינאי להתקין בחופיה מרכז לספנות, ולאות נצחון והצלחה חקק הוא גם על המטבעות שיצק אחרי המאורע הזה עוגן של אניה. אמנם, לא עמדו חופי דאר בידי זמלך ימים רבים, אבל ישוב היהודים אשר הושיב בה לא פסק כבר עד אחרי ימי החורבן.

כאשר חדר פומפיוס לא"י עוד היתה דאר בידי היהודים, אך ימי המרד האחרון הפכה שוב לעיר צידונית.

בסביבות דאר נמצאה תולעת החלון אשר ממנה הכינו את צבע זתכלת היקר וכן יצרו מחולו הדק את הזכוכית הלבנה המפוארת בימי קדם. ואדמת הנפה כולה „אדמות דגן האדרת, כלומר: ארצות פוריות ושר האל דגן, אל התבואות והשובע, סוכך עליהם“.

במאה ה־19 בקרו במקום נוסעים ותיירים וחוקרים — גיאוגרפים עונים. כולם מציינים, כי „רבים מתושבי המקום הם מלחים ודייגים יתרים עוסקים בחקלאות ובמרעה. את היבול הם מוציאים (ליפו דרך הים) באניות־תורן“.

הנדיב הידוע, הברון רוטשילד, בנה כידוע בטנטורה בשנת 1891 בית החרושת לתעשית זכוכית, לתעשית בקבוקים בשביל היקבים צבראשון לציון וזכרון יעקב. הנסיון לא הצליח ובית החרושת סגר ב־1895.

עפ"י הספירה הרשמית משנת 1922 נמצאו בטנטורה 750 איש. בים מהם — מוצאם מצרים. לפני שבועות מספר עזבו תושבי טנטורה את המקום.

אדמת טנטורה היהודית נעבדת ע"י אנשי זכרון יעקב. קבוץ נחשולים, של הקבוץ המאוחד, עלה לאחרונה על אדמת הקק"ל ובסביבה, כגרעין להתישבות. ועתה קויים באותו מקום המחנה ימי של „הפועל“ —

צופי-הים על הירקון

המחנה של צופי הים קויים השנה על שפת הירקון בתל־אביב. זה מחנה לדרגא ב', שארך עשרה ימים. השתתפו בו 26 איש (ולל את המדריכים).

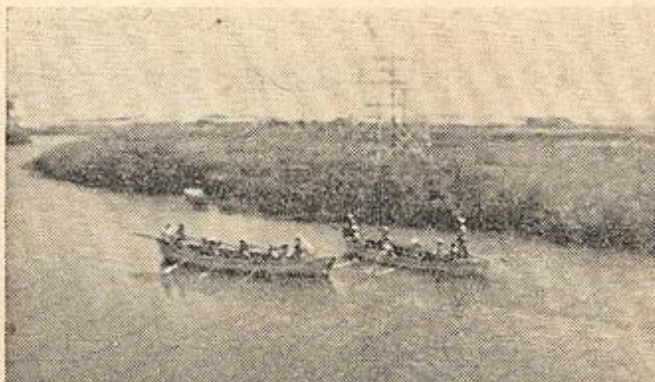
על מגרש נרחב, בקרבת צריף הצופים, הוקמו שבעה אהלים שיכון החניכים. שלא כמנהג השנים הקודמות „רותקו“ הפעם

החניכים למקום, אף כי בני תל־אביב היו כולם, ולא שוחררו לשעות הלילה לבתיהם. ע"י כך נוצרה האפשרות לא לפעולות משותפות בלבד, כי אם גם להיחברו מאורגנים ומלוכדים.

לרשות המחנה העמדו 3 כלי שיט: שתי סירות מפרש וסירת חתירה אחת. שעות רבות ביום הוקדשו לפעולה. ובצד האימונים וההפלגות — לרבות הפלגות קצרות בלילות, — התנהלו גם פעולות עיוניות (על חוקי דרך ואורות, עגנים ועגינה ומטיאורולוגיה) ועבודות־חבל. כל אלה התנהלו באהל אחד, גדול ומרווח, שהוקם במיוחד למטרה זו במרכזו של המחנה.

באחד הימים סיירו החברים בנמל ובאניה שעגנה בו אותה שעה. מפי אחד הקצינים קבלו הסברה על חיי האניה ותנאי העבודה בה. אכן, טוב מראה עינים מדבר־שפתיים —

על המחנה פקד הח' מיכאל נחמה. לידו פעלה מועצת מדריכים, שהיתה קובעת ערב ערב את התכנית המפורטת ליום המחר. ביצוען המדויק והקפדני של הפעולות הבטיח למחנה כולו רמה נאותה.

על הירקון: צופי הים באמוניהם.

הושג הסכם בין החבל הימי לישראל ואגודת יורדי ים „זבולון“, לפעולה משותפת בארץ ובארצות הברית.

כיסוד להסכם שמשו ההנחות הבאות:

„זבולון“ מכיר בחי"ל כבמוסד הצבורי העליון לעניני הימאות וזה בהתאם להחלטת הקונגרס הציוני האחרון. „זבולון“ יתקיים להבא כאגודה ימית של התנועה הציונית הכללית ויהווה ענף של הסתדרות הציונים הכלליים.

„זבולון“ מכיר בצורך להכנס למסגרת של החי"ל באופן קבוע והיות וההסכם הוא זמני, מביעים שני הצדדים בזה את רצונם לפתוח בהקדם במשא ומתן בנוגע להסדר קבוע של היחסים בין החי"ל לבין „זבולון“.

בהמשך להסכם הנ"ל, שנחתם ע"י שני הצדדים ב-24 ליוני ש. ז., החליטה נשיאות החבל הימי לישראל לצרף למוסדותיה המרכזיים והמקומיים אחדים מחברי „זבולון“ בארץ. לנשיאות החי"ל הצטרף המהנדס ע. טובים.

להבחן. זוהי דרישה המובנת מאליה. קצין ימי, אם על הסיפון ואם ליד המכונה, לא יוכל לעולם להגיע לדרגה המקצועית ההכרחית, ותהיה הכשרתו העיונית אשר תהיה, בלי נסיון מעשי בים. „אין מורה טוב בשביל הימאי מהים עצמו“ אמר פעם ימאי מפורסם, והעקרון הזה מונח ביסוד ההכשרה הימית בעולם כולו.

מענין, שהחוק הא"י שינה במידת-מה את הדרישות האנגליות. בשביל קצין-שני מסתפק החוק האנגלי בארבע שנות הפלגה, כתנאי מוקדם לבחינות, ואילו החוק הארצי-ישראלי המסתפק גם הוא בארבע שנים מגבילו רק בשביל ימאים המפליגים כחניכים שאושרו או כקדטים. לאלה שאינם נמנים עם הסוגים הנ"ל (וזה הוא הרוב של בחורינו) דורש החוק הא"י חמש שנים של הפלגה. לעומת זאת מסתפק החוק לבחינת מועמדים לתואר „מהנדס שני“ רק בשנתיים של הפלגה, אך בתנאי שהמועמד ימלא במשך כל התקופה הזאת תפקיד של „אחראי על המשמרת“ במכונות, ואילו החוק האנגלי קובע 18 חודש, אך דורש הוא מהמועמד עבודה מעשית במספנה או בית-מלאכה מתאים במשך ארבע שנים לפחות.

לא נכנס כאן בויכוח עם המחוקק הא"י. נסתפק בהערה שמהנדס ימי יגיע בדרך כלל למעמד של „אחראי על המשמרת“ רק לאחר שרכש לעצמו ידיעות מעשיות בעבודה מיכנית בחוף ונסיון בהפלגות בים בתפקידים פחות אחראים, בתור מסיק, מסיק ראשי, משמן או סגן-מהנדס. ולשם כך נחוצות לו שנתיים-שלוש לפחות. איך שלא יהיה, קיים חוק זה ובתנאים הקיימים נקבלנו כמו שהוא.

עם התפתחות ספנותנו הלאומית הועמדה בעיית הבחינות לקציני-הים שלנו בכל חריפותה.

בחינות לקציני-ים הונהגו אצל רוב העמים שעסקו בספנות — ואצל האנגלים במיוחד — באמצע המאה התשע-עשרה ובמחציתה השניה. בתקופה הזאת התחילה כידוע אניתי-הקיטור לתדור לצי הסוחר העולמי ואתה גדל והלך הסחר בימים בממדים עצומים. אז גם נוצרה תחוקת הים, שמגמתה — הסדרת הענינים במקצוע הספנות. החוקים הראשונים היו מכוונים, בין השאר, לטיב האניות, מספר העובדים, כמות המטענים וכן גם לענין הכשרתם המקצועית של רביי-החובל והקצינים. עם התפתחותה של הספנות הער-למית התרחבה, כמובן, גם תחוקתה, בהקיפה יותר ויותר ארצות, עד כי הפכה בחלקה לתחוקה בין-לאומית מחייבת. כיום דואגות כל המדינות, שספינותיהן מהלכות בימים, שתחוקתן הימית תתאים לדרישות המקובלות בעולם כולו. ואין זה אלא טבעי, מאחר שהספנות היא ענף בין-לאומי וכל אניה ואניה משרתת בהפלגותיה לא רק את ארצה היא. ולא זה בלבד, אלא שהספנות קשורה בעסקי ביטוח, שגם הם בין-לאומיים מטבעם. לכן מחויבת כל ארץ לשמור על סטנדרד ידוע בחוקתה הימית. כל האמור לעיל חל כמובן גם על הספנות הצעירה של מדינת ישראל.

כל אניה ואניה, על אנשיה, נוסעיה ומטעניה, נמצאת בדיהם הנאמנות של רביי-החובל וקציניו. מובנת על כן הדאגה של התחוקות הימיות לבחינה מוסמכת ואחראית ולהכשרת האנשים הללו לתפקידם האחראי.

לכן הנהיגו כל הארצות הימיות בחינות ממשלתיות לקצינים ימיים, ואין הן מסתפקות בתעודות של בתי-ספר למיניהם. כמורכב מחייב החוק הבין-לאומי את השלטונות של כל נמל ונמל לדאג לכך שהאניות תפלגנה למרחקים רק אז, כשרביי-החובל שלהן הם בעלי-תעודה מתאימה, וכשעליהם נמצא מספר קבוע מראש של קציני-סיפון, בעלי-תעודות גם הם. גם על מחלקת המכונות חייב לפקד מהנדס ראשי עם סגנים שעמדו בבחינות ממשלתיות.

עוד בשנת 1935 פורסם, ע"י השלטונות הארצי-ישראליים, חוק שכלל במידה ידועה את הדרישות הללו לגבי האניות הנרשמות בארץ. החוק הזה, שנשאר בתוקפו גם במדינת ישראל, קבע, בין השאר, שעל כל אניה ואניה יהיו: רבי-חובל ולפחות קצין אחד (או שנים במקרים ידועים) וכן גם שני מהנדסים, וכולם — בעלי-תעודות מתאימות. החוק הנ"ל קבע גם ועדות-בחינות ונתן סמכות לשלטונות המדינה להוציא תעודות לקצינים.

בהודמנות זאת כדאי להדגיש שגם חוק זה, המבוסס על התחוקה האנגלית, וכן גם חוקיהם של עמים אחרים, עומדים על כך, שהמועמדים לקבלת תואר ימי זה או אחר יפליגו בים מספר קבוע של שנים, לפני שתינתן להם האפשרות

למעמדו של החבל הימי לישראל בעתיד.

מפגישות נשיאות החי"ל עם שרי המדינה

חברי הנשיאות של החבל הימי לישראל נועדו, בזמן האחרון לפגישות-בירור עם שרי הממשלה: מר דוד רמז, שר התחבורה ומר אה-רן צילינג, שר החקלאות ועם מר יוסף שפרינצק, יו"ר מועצת המדינה — על פעולתו של החי"ל בעתיד, בא-רץ ובתפוצות.

בתזכיר שהוגש למוסדות הממשלתיים, בעקבות השיחות הנ"ל, נאמר בין השאר:

„עם הקמתה של מדינת ישראל והפרדת התפקידים בין המדינה לבין ההסתדרות הציונית, יהא החי"ל קשור בבאות גם עם ממשלת ישראל — בדאגה למפעלים הקיימים, וגם עם מוסדותיה של התנועה הציונית — בתיכנון מפעלים חדשים והקמתם. מפעלי הים העבריים הם, מעצם טבעם, מפעלים חלוציים וכבושיים, העתידים לשמש מקור קליטה חשוב לעולים חדשים.

לא במעט פגרנו בתחום פעולה זה ורק מוסד ימי צבורי, שדבר תחיתנו בימים הוא הוא תפקידו האחד והיחיד, יכול להצדינו קדימה בפיתוחו של המשק הימי העברי. פעולותינו בשנים האחרונות הוכיחו זאת במדה רבה. החבל הימי לישראל מיועד לתפקיד זה והוא גם מוכן לשאת בעולו.

החבל הימי לישראל ירחיב מעתה את היקף פעולותיו. הוא יראה זאת כחובה וכזכות לעצמו להשתתף בהקמת מפעלים חדשים בספנות ובדיג ולשמש מכשיר כספי לממון הפעולות שתעמודנה לביצוע.

בשנים האחרונות בקרו שלי-חי החי"ל באפריקה הדרומית, בארצות הברית, בארצות אמ-ריקה הלטינית ובכמה מארצות אירופה, בהביאם ליהודי התפוצות את בשורת הים העברי. בחדשים הקרובים יגדל מספר שליחינו לארצות חוץ, לענין ולשתף בפעלי הים שלנו את העם כולו ברחבי פיזוריו. עם זאת תורחב גם מסגרת ההדרכה הימית בארץ במדה ניכרת, כי תוכל לספק את כח האדם הדרוש לנו למפעלינו בימים.

בפגישה עם שר החקלאות — בהשתתפות ה"ה: א. שכטר, סגן מנהל משרד החקלאות; י. המבורגר, מנהל אגף הדיג וש. קלינגהופר, מזכיר אגף הדיג — נידון במיוחד דבר שיתופו של החי"ל במפעלי הדיג.

יש להניח, כי נמצאים אצלנו מועמדים בעלי ההכשרה המעשית המתוארת לעיל, הראויים להתכונן ולגשת לבחינות העיוניות. לצערנו, היתה ועדת הבחינות הממשלתית בארץ קיימת עד כה רק על הנייר. היא לא נתכנסה מעולם ולא בחנה אף אחד. הימאים שלנו היו נאלצים, לאחר שרכשו לעצמם את הנסיון הדרוש, להבחן בארצות זרות ועשו זאת במקרים רבים באנגליה או בארצות האימפריה הבריטית או באמריקה.

שלטונות נמל-חיפה נתנו אמנם תעודות ארצישראליות לכל אחד (גם לאלה שאין נתינותם ארצישראלית), שהגיש להם תעודה של קצין ימי מארץ אחרת, אך הקשיים שבחורינו נתקלו בהם בקשר עם בחינות בחו"ל ידועות למדי. המועמד היה מתכונן ונבחן בסביבה זרה לו בהחלט ודבר זה היה כרוך בקשיים בהשגת ויזות, בהוצאות מרובות וכו'. ולא זה בלבד, אלא שבגלל העדר האפשרות להבחן בארץ, הלכו לנו לאבוד הרבה ימאים מצוינים, שנבחנו בחו"ל ובעיקר באמריקה, קבלו משרות בציים הזרים ולא חזרו אלינו עד כה.

מצב דברים זה איננו יכול כמוכן להיות נסבל עוד במדינת ישראל. למעשה חסרים לנו כבר כיום קצינים בעלי תעודות, והרי עומדים אנו לרכוש אניות נוספות לצינו. צורך השעה הוא לאפשר לכל הימאים שלנו הראויים לכך לעמוד בבחינות לקצינות.

יש לקדם על כן בברכה את היוזמה שגילו בענין זה: „אגודת הימאים“ בחיפה, מפקד הנמל, רב-החובל אברמסקי וכמה „משוגעים לדבר“. התביעה הוגשה כבר לשלטונות ושר התחבורה שלנו מר דוד רמז וסגנו מר בר-כוכבא מאירוביץ גילו הבנה גמורה לבעיה הזאת ויש תקוה שבימים הקרובים תקבע ועדת הבוחנים הממשלתית הישראלית לקצינים.

ועתה מכינים כבר היוזמים שאלון ומכתב-חוזר לכל הימאים העברים באשר הם שם ומפנים את תשומת לבם לאפשרות שתנתן להם בקרוב — להבחן ולקבל את התעודות המתאימות. הם מטפלים כבר בעריכת קורס מכין, גם לקציני סיפון (דרגה ב') וגם למכונאים (דרגה ב'). יש להניח שרוב המועמדים יהיו מעונינים בעיקר בדרגות אלו. אם יתגלה הצורך בבחינות לדרגות גבוהות יותר, תפעל ועדת הבחינות גם בכיוון זה.

גם חברי ממשלתנו הנוגעים בדבר וגם היוזמים לענין הבחינות סבורים, שאסור לנו להנמיך את הדרישות כלפי קציני הצי המסחרי הישראלי הצעיר. קציני-הים שלנו חייבים להיות בעלי קבליפיקציות מלאות, ולא רק למען שמו הטוב של הימאי הישראלי, כי אם — ובעיקר — למען קידומה של ספנותנו הצעירה.

הבהרנו במאמרינו הקודמים *), כי את סיכויי הימאות הערבית יש להעריך לאור הניגוד בין אפשרויות פיתוחם של מפעלים ימיים בארצות ערב ובין כוח-האדם הבא בחשבון לפיתוח זה. אפשרויות הפיתוח מרובות מאד. סחר-החוץ של ארצות ערב עיקרו דרך הים, ויש בידי ממשלותיהן אמצעי לחץ חוקיים שונים כדי להגדיל את חלקה של הימאות המקומית במסחר זה, במידה שתתפתח. אין המדינות הערביות צריכות להתחיל את בניית ימאותן המודרנית על קרקע בתולה: ההון הזר שפעל בהן העניק להן נכסים חשובים — בצורת משק הנמלים בעיקר, אך גם (ובמיוחד במצרים) בצורת חברות-אניות שקיבלו עליהן מבחינה פורמאלית את הלאומיות המקומית, ושהמדינה משליטה עתה בהן גם את ההון המקומי. אפשרויות ההשקעה הגדולות בפנים הארצות הערביות, וכן גם אפשרויות פיתוחן של דרכים עולמיות גדולות החוצות ארצות אלה (ממטעי קורה-משוה שבאפריקה וממטעי הודו הצפונית, איראן ואסיה הפנימית אל חופי הים התיכון, כשתוצרת תעשייתית זורמת בכיוון הפוך), יש בהן כדי להרבות פי כמה את מחזור-עבודתם של הנמלים הקיימים ולאפשר הקמתם של נמלים רבים נוספים; רצועות-החוץ הארוכות והשוממות יש בהן כדי לאפשר התישבות דייגים מרובה, שיכולה להיבנות גם משליית הספוגים, הקוראלים והפנינים; ספנות-המיפרשים הערבית יש לה חזקה על שיט-החופים במערב האוקינוס ההודי ובמפרציו, דבר שאפשר היה לנצל גם להקמת ספנות-המנוע והקיסור באותם הקיום; תעלת סואץ מאפשרת העברה מהירה וגמישה של כלי שיט מן האגן הזה אל הים התיכון ובחזרה, בהתאם לאפשרות ית העבודה בקיום ובנמלים השונים; ונטייתם של עוליי-הרגל המוסלמים להשתמש באניות מוסלמיות למסעיהם לחג'אז (סעליה מבוססת חברת-הספנות „מיסר“ המצרית) יש בה כדי לשמש אחד היסודות המסחריים ליצירת קווי-ספנות אל אפריקה המערבית הצרפתית, פאקיסטאן ואינדונזיה, שחלקן ניכר בין עוליי-הרגל.

זה מה שאפשר היה לחולל, אילו היו הערבים דומים ליהודים ביזמה ובמרץ, ברמת החיים וההשכלה של העובד, בהכרת ההכרח הלאומי שביצירה הימית, או — אילו היו הערבים מקימים את ימאותם בשיתוף-פעולה עם ישראל: חברות משותפות להובלה ימית ובסיסים משותפים לדיג בחופים; מוסד משותף לתיכנון ופיתוח ימי, שהיה ממוג את כשרונותיו של החוקר האוקיאוגרפי והמומחה הכלכלי הישראלי ואת כושר-עבודתם של המדריך הימי הישראלי ושל הדייג שלנו עם סגולותיהן הטבעיות של אותן רצועות-החופים הארוכות והשוממות שבארצות ערב ועם תביעתם

* ראה „ים“, ל"ג—ל"ח.

של שוכני החופים הללו לחיי שפע ותרבות. תכנית הפיתוח המשותפת היתה מייעדת לישראל את התפקיד של ריכוז החרושת המעבדת את תנובת-הים שבאיזור הזה, תמורת עזרת ישראל להגדלתה המאכסימאלית של התנובה הזאת על פני האיזור כולו. תכנית זאת תקבע גם בכל האיזור את קוי הספנות שבהם העסקת בני עם זה או אחר יעילה ביותר, תסלק את ההתחרות תוך מגמה להרבות את התע-סוקה ולהגדיל את חלקם של שני העמים המקומיים בהובלה הימית על חשבון הספנות הזרה ותהדק את השיתוף הטכני והכספי ביניהם. והמספנות המקומיות תספקנה כלי-שיט מודרניים בשפע גם לזאנזיבאר ולארכסנדריה ולתוניס. תמורת גידול זה של אפשרויות העבודה בחופי ישראל תרבינה ממילא אפשרויות הפיתוח גם בארצות ערב.

אם רבים הם התחומים שבהם עלול שיתוף הפעולה עם ישראל להיות לברכה לארצות ערב, הרי לא רבים אולי התחומים שבהם הברכה הזאת יכולה לבוא במהירות כזו כמו בשטח הימאות: שהרי מדובר כאן לא במפעלי פיתוח המשנים את סדרי בראשית והתובעים לאלתר השקעות עצומות בהון ובכוחות-אדם, בעוד שהפרי שלהם אינו בא אלא עם השלמתם (כגון מפעלי השקאה אדירים מסוגה של תכנית לאודרמילק). שיפור הרמה הטכנית של הדיג, שיפורה של ההדרכה הימית והרבה-הרבה שיפורים אחרים יכולים היו הערבים להשיג תוך תקופת-זמן קצרה אילו עלו על דרך שיתוף-פעולה עם ישראל. ברם אין „אילו“ זה בידינו, ובלעדיו נגזר דינה של הימאות הערבית לקפאון יחסי, כי אין לה כוח-האדם הדרוש להתפתחותה. הערבים היחידים שאין הים זר להם, בני החוף הדרומי והמזרחי של ערב, המדיניות הבריטית הוציאה אותם מלכתחילה מכלל התנועה הלאומית והליגה הערבית, על מנת שיישארו קשורים לבריטניה בלבד ונתונים לחסותה. ואילו הערבים השוכנים לחופי הים התיכון זרים לו והוא זר להם, ואף חסר לממשלותיהם מרץ היצירה הימית; ואף כאן — בהשפעת המדיניות הבריטית, שעקרה את יצר העצמאות מכוחה הימי של המדינה הערבית המאוכלסת והעשירה ביותר (מצרים), הפכה אותו לכוח-עזר משטרתי עלוב של הצי הבריטי ועיצבה ע"י כך את דמותה הכללית של „הימאות הצבאית“ הערבית.

שיתוף-הפעולה הימי בין ישראל לערבים, רק הערבים זקוקים לו ולא ישראל. מצבם העלוב של הערבים בימאות מניח בדיעבד לישראל לפרוש את ספנותו הוא על פני הים התיכון מבלי להיתקל בהתחרות מצדם. מיעוט התפתחותו של הדיג הערבי בים התיכון הירבה את שדות הים הפנויים שם. ובין אם יצא הדייג הישראלי לדוג מול פי הנילוס ובין אם ירחיק מערבה עד שטחי הדגה המבורכים שבחוף האטלנטי של מארוקו, המפורסמים בעולם והמושכים דייגים

לחברנו היקר
שמואל טנקוס
 ברכת מזיט לבבית
להולדת הבת
החבל הימי לישראל

הטבלה כולה נותנת מושג מוגזם על כושר התעבורה של ימאות-המיפרשים הערבית, שהרי אותן הסירות, על קיבולן וספניהן, נרשמו בנמל פעמים אחדות תוך שנה אחת. מכל מקום, יוצא ממנה שהיתה לספנים הלבנוניים (ה"סוריים") "חזקה" על סוגים מסוימים של הובלה ימית לחופי ארצנו ומהם. עתידה של "חזקה" זו תלוי בעתיד יחסו של הלבנון אל ישראל.

מסובכת יותר בעיית היחסים העתידיים לקום בין הימאות הישראלית לערבית ביס-סוף ובאוקיינוס ההודי, בשעה שיופיעו שם ספינות ישראל; המוצא אל מפרץ אילת (עקבה) הוא שעתידי להבטיח לנו חדירה למים אלה ועל כך נאבק ישראל בסימון גבולות מדינתו. במערבו של האוקיינוס ההודי מהווה הספנות הערבית כוח ממשי (ואם גם נחשל), ולפחות — בשטח של שיטה-חופים והדיג. נודמן לנו כבר להעיר על האפשרויות הטמונות בכך, שהערבים בדרום-ערב (מחוץ לתימן), זאנזיבאר ומזרח-ערב נשארו מחוץ לליגה הערבית; שארץ-ישראל הפכה מאז מלחמת-העולם השנית שוק חשוב לתוצרת מטעי זאנזיבאר, ושנסיכים דרום-ערביים ומזרח-ערביים שביקרו בארץ גילו התענינות יתירה בהישגי התעשייה העברית. אך אין לשכוח, כמובן, את חסותה של בריטניה על הנסיכויות הערביות הללו, את הפרעות שאירעו בעדן ובאל-בחריין, ואת הקרקע הנוח להסתה שיוצרת קירבת הארץ הקדושה הג'אז (שבילת-מוסלמים אסורים בכניסתה, פרט לנמל ג'דה) אל קויה-הספנות העבריים העתידיים. יש להניח, כי יהיה צורך בנציגות ישראלית מיוחדת לאיזור זה, שתקח לידיה את הטיפול בעניני הספנות הישראלית, המסחר עם ישראל, המצאת מומחים כלכליים וטכניים ישראלים לפי הדרישה, ומפעל הסברה שיטתי על עניני הארץ ועל שאיפות ישראל.

יש בכך כדי להמעט סכנות ותקלות, ואילו האפשרויות לשיתוף-פעולה ימאי יש לראותן גם באיזור הזה כתלויות בעתיד היחסים שבין ישראל והערבים בארצנו ובסביבותיה. ולא עוד, אלא שנוכח תלותם המפורשת של הערבים שם בבריטניה יש לנהוג זהירות באפשרויות כאלה גם במקרה שתבואנה הצעות מן הצד השני. במידה שיהיה צורך לישראל בבני ברית ימאיים באוקיינוס ההודי (והצורך הזה יתעורר ביחוד לגבי קויה-ספנות ארוכים), ובמידה ששיתוף-הפעולה עם יהדות דרום-אפריקה ואוסטרליה לא יביא כשלעצמו את הצורך הזה על סיפוקו, יש לחשוב על עמי המזרח העצמאיים: בורמה המחדשת את משטרה הכלכלי והחברתי, סין המבקשת לשפר את התחבורה בינה ובין המערב ולעודד את פעולתם הכלכלית של הסינים היושבים בארצות החוף, והודו שנכונותה למפעלים משותפים עם מדינות-המזרח האחרות גוברת והולכת ע"י שאיפור תיה הפאנאסיות.

מיטב ברכותינו

לחבר ק. אר ק ין
 מזכיר אגודת רבי החובל, הקצינים והמלחים העברים
לנשואיו

החבל הימי לישראל, המרכז
 ועד סניף החייל בחיפה.

מארצות רחוקות בגלל מימיהם הרדודים והנוחים לדיג, — לא את הטראולרים הערביים יפגוש שם אלא את האירופיים. ואותם קוי הספנות שיקים ישראל בין ארצו ובין הארצות שמעבר לאוקיינוסים, קוים יחידים יהיו מסוג זה שיימצאו בידי עם מעמי המזרח התיכון, כי במידה שהמדובר הוא בים התיכון, "הספנות המזרחית" פירושה המעשי יהיה: הישראלית.

לא ברורים עדיין יחסינו העתידיים עם הלבנון. ארץ זו נבדלת ממדינות ערביות אחרות בהרכב אוכלוסייתה ובמסורתה התרבותית, ואפשר להעלות נקודות קירבה בין מסורתה זו לשלנו (העבר הפיניקי); אמנם בהולה היא מאד להישמר ממלחמת-אזרחים בין הנוצרים למוסלמים ומפלישה סורית ורואה את הדגשת נאמנותה לרעיון הפאנערבי כסגולה לכך. במידה שמסחרנו עם הארצות השכנות התנהל לפני המלחמה באמצעות אניות-מפרש, הלבנון הוא שמילא תפקיד עיקרי בכך (אלא שספינותיו נכללו בדינים-חשבונות של השלטון המנדטורי בין כלי השיט ה"סוריים"). בשנת 1938, למשל, נכנסו עדיין לנמלי הארץ ספינות וסירות-מיפרש העוסקות בסחר-החוף כבימים כתיקונם, ועגינותיהן נרשמו כדלקמן:

המדינה	מ1900 כלי השיט	מ1900 הקיבול	מ1900 הספנים
"סוריה"	872	25,798 טונות	3,853
ארץ-ישראל	168	5,529	1,007
מצרים	104	7,964	576

הטיפוס הממוצע של כלי-השיט היה כאן: סירה שמטפלים בה ארבעה-ששה אנשים בקירוב, כלומר סירה שאינה גדולה בהרבה מזו המשמשת כרגיל לדיג במימי ארץ-ישראל.

לאוקינוס האטלנטי *

(רשמי מסע באנית מפרש)

6—18 בינואר, 1853.

והנה האוקינוס: צעדת מעבר למפתנו — ודרך חזרה אין! מאנגליה כתבתי לכם, איך שטנו בתעלה, איך אחזה בנו רוח רעננה והחזיקה אותנו ארבע יממות. ב־11 בינואר שקטה הרוח, מזג האויר השתפר, הים נרגע והכחיל קצת, תחת אשר עד כה היה כל הזמן אפור עד לאין שעור ודלוח; רק הגלים בהתנשאם, הראו את ראשיהם הירקרקים. הנה, במרחק שלושה מילין, בערך, מלבין, זקוף כגורת אשה סדורה, מגדל־האור האדיסטוני, הוא בנוי בים, על אבן, במרחק מילין מספר מהחוף. בסערה, אומרים, מצליפים אותו המשברים עד הפנס. פעמים אחדות לעגה הרוח להתאמצויות האדם, בהטילה את המגדל הימה. אך על חורבות הישן הקים האדם בסבלנות בנין יותר ותלה פנס, ועכשיו לועג הוא לרוח. והנה גם ליוזארד, סלע ריק, ערום וחלק, שהרחיק מהחוף לתוך הים. לרגליו משתרעת ככר הים הבהירה.

הכל היו למעלה, שעה שהורידו את ראש המלחים. התבוננתי בים ושקעתי בהרהורים. פתאום תפשני משהו ביד, לחצה והחל להניעה בזעף. מה קרה? א! זה ראש המלחים נפרד מאנשי האניה. את כל אחד יתפוש בידו, בשתיקה, כאילו נשכה, יניע בראשו ויעבור ממנו לאחור. נתתי לו מכתב, שהיה כבר מוכן אתי, הוא חטפו ושלשלו לתוך כיסיו, בהניעו בראשו. איזה כיס! הספקתי להציץ לתוכו: ממש באר! היו שם קרוב לשלשים מכתבים, אך הם לא כסו עדיין את קרקעיתו. התקרבנו במהירות לאוקינוס.

— „סבא!“ — שאל משהו את א. א. שלנו. מתי נהיה סוף־סוף באוקינוס?

— „הנה אנחנו כעת בתוכו“ — ענה.

— „ובכן, יצאנו כבר מהתעלה?“ — שאל שני, בהביטו לשני עברי התעלה.

— „עדיין לא: הלא היא־היא התעלה, שאנו בתוכה.“

— „מי חכם ויבין אלה?“ — ענו לו בהתמררות.

* א. א. גונצ'ארווב (1813—1891), סופר רוסי מפורסם, מחבר הרומאנים הידועים „אזריב“ (מדרון הר), „אזבלומב“ ועוד, הצט־ף בשנת 1852 למסע ליפן, שהיתה אז סגורה ומסוגרת לזרים, לשם קשירת יחסי מסחר עם רוסיה. המסע באנית־מפרשים בשם „פרגט פאללאדה“ נמשך שנתיים, והספר בשם „הנל“, ממנו הובא כאן פרק אחד, הוא תאור המסע הזה.

הים במשלי עמים

השלטון בפישת — לשפטים, פים — זינים.

שש דרכים לאדם: האוניברסיטה, הים ובית המשפט.

הלוועג לפלג, זפליג לים הגדול.

המבצעה אדם בפשע פעסו דומה למפליג קים סוער.

משול המלך לים (לא יבחיזן בקעסו בין אוהב לאיב).

רבים הטובעים בפוס מהטובעים פים.

לפני צאתך למלחמה התפלל פעם אמת, לפני צאתך לים — פזמים.

אף תהלתו של נהר גדול סופה בתהומות הים.

רק אם פננותיך טהורות תוכל להלך על פני הים.

האלהים יעזר לך, הימאי, בפשע דחקך, אך אטה אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

אל פשט את ההנה מידיך.

קרצו לנו בחיבה והזמינו אליהם, ושם... "היכן אין מעצור לרוחו?" — חשבתי שוב. על הפנים הזקנים אין אף קמט אחד! אמנם, לא תוכל העין לראותו כולו: הנך רואה אותו לא יותר מאשר ששה מילין לערך מסביב, ושם יורד עליו האופק כעין וילון מלוכלך למדי. פני הכדור מהווים גם על שטח זה קשת, המכסה על המרחק. "אדיר, עגום — הום, נראה". ובסקרי את הים מימין, פניתי שמאלה ונעצתי מבטי ישר לפרצופו... של פדייב. הוא עמד נגדי עם הכובע ביד.

— "מה אתה?"

— "לך נא, כבודך הרם, לארוחת־הצהרים, זה כבר אני קורא לך ואתה אינך שומע".

בחשק רב קבלתי את הזמנתו, יען כי קר היה למעלה. הרוח הצפונית נשבה בקרירות כזו, שגם במעיל סגוס עבה קשה היה להסתתר מפניו.

אל השולחן ישב ה"סבא" על ידי והיה שמח מאד. הוא אפילו הציע לי לשתות אתו כוס יין לכבוד כניסתנו לאוקינוס.

— "לחיי האוקינוס". — אמר.

— ואתה שמח ודאי מאד לקראתך, כראותך מכר ותיק?" — שאלתי אני.

— "כן, אנו יודעים איש את רעהו" — ענה. "ובאמת שמח הנני: אין כל צורך להביט עתה על המפה. בלילות אפשר לישון: אבנים, שרטונים, חופים — לא נראה אותם זמן רב".

— "וסופה?"

— "איזו סופה?"

— "כלומר סער" — תקנתי את עצמי.

— "אין זה מתפקידי" — אמר. "אני איש, אבל א. ס. וי. א. לא. ומה זה בעצם סער על פני הים? אם הרוח היא בח לווייה לאניה, הרי זה כאילו לטוס במלוא הנשימה על שלישית אבירים, מבלי להחליף את הסוסים!"

למטה, בשעת ארוחת־הצהרים, ואחר־כך — על ספל ספה וסיגרה ובשעת קריאת ספר — שכחנו לגמרי את האוקינוס... ולא רק את האוקינוס שכחנו, כי אם גם את הפריגט. כאילו אישם בחדר נאספו כמה אנשים ידידים אצל בעל־בית טוב, הנותן רשות לכל אחד לעשות, ככל העולה על רוחו. ערכתי אצלי על השולחן את הניירות, הספרים, העמדתי על מקומה את הקסת וסידרתי את כל מכשירי־הכתיבה, כמו בבית. שוב נפל בחלקו של פדייב לטפל לא מעט בסידור התא. הייתי מלא התפעלות למראה פעולתו, כשרונותיו וכחו. דומה לי, כי כתבתי לך, שנתנו לי תא אחר, למעלה על הספון. היה זה חדר קטן עם חלון. צריד היה לסדר בו הכל, כבתא הקודם. הוא עצמו התקין מדפים, סדר מיטה, קבע מסמרים, עשה קולב ואחר כך החל לערוך את החפצים כסדרם, אך את המגפים והנעלים לא שם יחד עם הספרים, ככפעם שעברו, אלא ערך אותם בשורה, ארוכה על הארון, ואת משחת הנעלים, הסבון,

המברשות, התה והסוכר ערך על מדף הספרים. — "יותר קרוב להגיע" — ענה לשאלתי, מדוע עשה כזאת. עם הספרים התנהג כקדם: העמיד אותם על המדפים העליונים. שאין היד יכולה להגיע אליהם, וסדרם בצפיפות כזו, שלא היתה כל אפשרות להוציא אחד מהם. היה לו יחס עדין לספר, שצריך לטפל בו בזהירות יתרה, פן יקרע, חלילה. עתים, כשיזדמן לידו חפץ כלשהו, שלא ידע מה טיבו ותפקידו — יתבונן בו ארוכות, בהתאמצו לנחש, מה זה יכול להיות, ויקבע לו מקום לפי ראות עיניו.

— "ואת האוקינוס" — אמרתי, — "שכחנו גם שכחנו. רק לעתים יבוא מישהו מלמעלה ויאמר, כי הליכתנו ראויה ממש לתהילה: תשעה קשרים, הרוח בכון האניה".

ובאמת היתה הליכתנו מצויינת. אך האוקינוס לא שכח אותנו. לעת ערב התחיל להניד. אך מה זה חשוב? יגיע לו קצת. הרי לשם כך אוקינוס הוא. מזור, אפילו מעציב יהיה, אם יעבור הכל בשקט ובשלום, כמו באחד המקומות שבמפרץ הפיני.

ובינתיים כבר צריך היה לגדור את השולחן בקרשים קטנים, כי הספלים, הקערוריות, הלחם ושאר הדברים זחלו פעם לצד זה, פעם לצד אחר. גם לסועדים לא נוח היה לשבת אל השולחן. החלו התופעות הרגילות של התנודה: לפתע תפתח אחת הדלתות ותסגר בשאון. בתאים, זעיר פה זעיר שם, יפול דבר־מה ברעש מהשולחן, או ינתק מהקיר, יקפץ מהארון וינופץ לרסיסים — כוס, ספל, ולפעמים ינוע גם הארון גופו. ופתאום ישמע אישם בעד המחיצה קולו של זרם מים היורד כגשם, ללא הבחנה, באשר ירד: על השולחן, על הספה, על ראש מישהו. היה כל זה מבדח תחילה. מצחיק היה לראות, בלכת האחד לפינה זו, ויד געלמה תטהו לפינה אחרת: איש לא הלך כהלכה, רק בקפיצה וברקיעת רגלים. המשרתים התרוצצו לכאן ולכאן, לסול כלי שנפל, כדי להרים את החרסים. תנודה זו הזכירה לי לפי שעה את המוצאות אותנו בים הבלטי והגרמני — לא יותר מזה. יכלתי גם להרדם בלי קושי תוך תנועות המטה לאחור ולפנים, כשהראש והרגלים מתרוממים ויורדים לאטם, אך לא פעם עוררוני רגיעות רגלי־אדם, דפיקה, מהומה על יד המפרשים.

עוד מערב החלו לצמצם את שטח המפרשים — אחד, שנים ואחר כך את כל הארבעה. אתה אך התחלת להרדם והרי — בחלום — חיים אחרים לגמרי וגם מצבים אחרים. בחלומך — חדר האורחים שלך או קיטנה איזו שהיא. ומסביב פנים מוכרים, תדבר, תשמע מוסיקה. פתאום — עולם התהווה: פני מכירך נתעותו והיו לבלהות. תפקח למחצה עינים רדומות וראית, לא בחלום ולא בהקיץ, את מחצית פסנתרך וחצי ספסל; על התמונה, במקום אשה בעלת גב חשוף, הופיע זקיף; נשמע קול נפץ פתאומי, צלצול. תתעורר — מה קרה? לא כלום: חריקת מדרגות, דפיקה דלת, בקבוק נפל או מישהו קפץ ממטתו שטוף־מים, שפרצו

מהמסדרון ישר על מזרונג, מחרף ומגדף. עיף, תרדם שוב: ופתאום — מהלומה חזקה, עד כי ירעד הלב. תתעורר — כלום: מכתגל באניה מאחוריה... וכך עד הבוקר! כל אלה הם מהדברים שאפשר לסבול. אך ב־12 בינואר, בבקר, נעשה הדבר רציני. „סערה“, היית אומר, אך חברי קראו לזה רוח רעננה מאד. נסיתי ללכת למעלה או לצאת „לרחוב“, כפי שקראתי אני לסיפון העליון, אך אי־אפשר היה ללכת. עמדתי קצת על יד המריש וראיתי, איך הים נעלם לגמרי מהעין, כולו מתחת לפריגט, ולפניך הספון נצב כנד. ולפתע יעלם הספון ובמקומו יופיע קיר מים, העולה וזוחל ישר עליך. אך אל פחד: הוא יתחבא מיד שוב ורק האחו בשתי ידיך במשהו. יפה הוא, אך חדגוני. חזרתי לתא הכללי. קשה היה גם לאכול ארוחת־צהרים. התחלתי מצר: אי־אפשר לעשות כלום. אין גם לקרוא. ובשכבך — תמיד יש לחשוב על שיווי־משקל, להסמך פעם ברגל, פעם ביד. בערב שכבתי על דרגש סמוך לקיר. ממולי היתה ספה, בנויה סביב לתורן האחורי, שחדר דרך התא למטה. פתאום הלם נחשול מתהולל, — הגל התשיעי, כנראה — בזנב האניה. כל אחד נאחו במה שהשיגה ידו. הרגשתי לפתע, שהדרגש ניתק מהקיר, ואני נפרד מהדרגש. — „לאן?“ נצנצה שאלה בראשי, ובעקבותיה גם התשובה: „על הספה העגולה“. וכן גם עשיתי: פרשתי ידי ובבטחה גמורה נפלתי על פריה הרכים של הספה העגולה. קפיטן ל. ברון ק. ועוד מי שהוא מאלה שהיו שם, חשבו בתחילה שנפגעת, ובראותם, ששלום לי — פרצו בצחוק. אך אין להצטחק בים בלי להענש על כך: מי שהוא ילך בתא ויטחב במשופע על הרצפה, לא הספיק להתכופף וכבר קנה לו חבורה בראשו; השני — נחבט בכתף במזוות הדלת והוא מחרף האל יודע, את מי.

ענין משעמם התנודה; הכל מתמרמרים: אין אפשרות לקרוא, לכתוב, לישון; נראים פנים חיוורים, סובלים. סדר היום והלילה הופרע. ארוחת־הצהרים, ארוחת הערב והתה נעשו כאילו מיותרים. אין עבודה, אין שיחה... פשוט, אין חיים!

ב־12 וב־13 בינואר נעשתה הרוח חריפה ואכזרית, שלא היה אצלנו כמות. המסדרונות והפתחים נסגרו כליל. המפרשים העליונים קופלו. לא רק לעמוד, אלא גם לישב לא יכולתי, אם לא היה במה להאחו בידים וברגלים. איך שהוא הגעתי לתאי, שלא הייתי בו מיום אתמול. פתחתי את הדלת. לא נכנסתי — מונח זה מאבד את ערכו בתנודה — נדחקתי בדחיפה לתא והתאמצתי לעמוד על רגלי, בהשעני באגרופי בשני הקירות המנוגדים. נדהמתי למראה עיני: הבגדים הלבנים, הספרים, השעון, הנעלים, כל מכשירי־הכתיבה, שהיו מסודרים בדיקנות כל אחד במקומו — כל זה נתגלגל בערמה על הרצפה ולכל דחיפה נטלטלו פעם שמאלה ופעם ימינה. הארגזים קפצו ממקומם תיהם, המברשות, המסרקות, הניירות, המכתבים — נסעו

הלוך ושוב על פני הרצפה, כאילו התחרו ביניהם, מי מהם יקפוץ הראשון לפינה, או משם למרכז החדר. — „פדייב!“ נתתי את קולי בבהלה. — „פדייב!“ חזר אחרי אחד המלחים. — „פדייב!“ „פדייב!“ קרא השני ואחריו השלישי, שהציץ אחר כך לתאי.

— „הם בתא המגורים למלחים, כבודך הרם“ — אמר. „עוד מעט יבואו“.

— „מי הם?“ שאלתי.

— „פדייב“.

המלחים לא ידברו על אחד מהחבורה אלא בגוף שלישי: „הם“ ובחיבה, אך בפנותם ישר אחד לשני — ישנו מיד את הטון.

— „לך, סינקה, שטן שכמותך, מהר! י. א. קורא לך זה כבר“, אמר אותו המלח לפדייב, בהופיעו.

— „אל תרבה אמרים, נבל“, ענה לו פדייב בלחש, באיימו עליו באגרוף.

אין זה נקרא אצלם חרוף כלל: מדברים הם בלי רוגז, אלא סתם, מנירה שכזו. וכשרוצים להביע יחס של חיבה, קוראים הם אחד לשני — אחא.

— „הבט נא!“ — אמרתי לפדייב, בהראותי על אי־הסדר שבתאי ופניתי לי לתא רב־החובל.

זה היה חדר־עבודה מרווח, נוח והדור. בין ארון הבגדים והפסנתר, המבורגים כהלכה לרצפה ולקירות, היתה ספה בצורת חצי־עגול, ששמשה מקום מבטחים למקרה שבר־האניה. בעל־הבית, מכניס־אורחים אדיב, מסר את הספה לרשותי הגמורה. הוא עצמו לא היה מפונק וכמעט שלא השתמש בה, ביחוד בימי סגריר. אז לא התפשט, אלא התנמנם באחת הכורסאות, מוכן בכל רגע לרוץ לסיפון. ישבת על ספה זו, ותהיה לה תנודה איזו שתהיה — לאורך האניה או לרחבה — אין לאן לנפול. מחציתה האחת של הספה היתה לאורך האניה, ומחציתה לרחבה. פה לא נתן לך הארון ליפול, ושם הפסנתר. בעד שני החלונות נשקף לי הים. איזה פנור וגם, איזה יופי! „סערה — נהדר!“ פואזיה!“ תאמרו בהתלהבות ילדותית. „איזו סערה — רוח רעננה!“ אומרים לכם.

יוכל היות, שזאת היא פואזיה, אם להביט מהחוף, אך להיות גבור המחזה, בו מכבד הטבע מזמן לזמן את יורדי־הים, אין זה מענין כלל ועיקר. שיפטו בעצמכם, מה מן הטוב יש כאן? גבעות עצומות, בעלות כותרת לבנה, דוחפות בקול המיה אחת את רעותה, קמות, נופלות, שוב קמות, כאילו המון תיות־טרף, ששחררו לפתע מסוגרן נלחמות בשצף קצף. רק נתזי מים מתנשאים כעשן ואנקה נישאת באויר. האניה תעלה על ראש הנחשול, תתחלחל שם על שיאו, תפול אחר כך על צדה ותתחיל לגלוש מן ההר, ברדתה מטה בין שני גבנונים, תתישר, ושוב תיפול על צדה השני ותטפס על גבעה, וברדתה מטה, יתנשאו

לצידיה קירות מים. המנורות, התמונות והברומטר התלוי
התמתחו במאוזן, כסאות אחדים ניתקו ממקומותיהם ועפו
לפינה, אך נתפשו ונקשרו שוב. עם כל אמצעי הזהירות
נגד נפילת חפצים שונים, הרי בכל דחיפה, כמעט, נפל
משהו: או ספר יפול מהמדף, או ערימת ניירות, תמונה
תזחל לה על פני השולחן ובדרכה תסחב את הקסת או את
הפמוט. פעם בערב נפל נר דלוק על תמונה. הייתי לבדי
בתא, קמתי, רציתי לרוץ להרים את הנר, אך איזה בטל
כבד לחץ אותי אל הרצפה, והנר הלך הלוך והתלקח, עוד
מעט והלהבה תאחז גם בתמונה. בזחילה קרבתי אל הנר
ובקושי החזרתיו למקומו.

— „רוח חזקה, רוח עזה!“ — אמר מזמן לזמן הקפיטן
בהכנסו לתא תוך ריקוד מאונס. „ואתה עודך ממשיך
לשבת? עדיין לא רכשת לך „רגליים“.“
— „אני גם את שלי אבדתי“ — אמרתי.
אך הוא לא האמין: אדם אשר רגלים לו ולא ילך,
היתכן?

— „עמוד נא על רגליך, נסה נא“ — דבר הוא על לבי.
— „נסיתי, — אמרתי לו, — אך ללא תועלת, ולא
עוד, אלא לרע לי ולרהיטים. ואולי, יהי כדברייך.“
אבל נסחבתי במורד הרצפה המאונך לחלוטין ורצתי
לפינה במהירות כזו, שלא רצתי זה כבר. שם נתקעתי
באגרוף בראי, ובידי השנייה בקיר. רב-החובל הצטחק.
— „מדוע אינך הולך לשתות תה?“ — אמר.
— „איני רוצה“ — אמרתי בכעס.
— „אם כן, אצווה להכין לך פה.“
— „איני רוצה“ — אמרתי שנית.

הייתי כעוס מאד. התגודדה בראשיתה מטילה עליך פחד.
כשהאניה מתגלגלת מראש הגל לתחתיתו ועוברת לגל אחר,
עושה היא תנופה כזו, עד שנדמה, כי תתנפץ לרסיסים;
אך לכשתנכח, כי לא יקרה כזאת, תתחיל להשתעמם, להצי-
טער, הצער הופך למרירות ואחר כך לעצבות. הזמן הולך
לו לאט: הנך מודד אותו לא בשעות, אלא בתנופות האניה
הכבדות והמדויקות ובמהלומות הגלים העמומות בצדי
האניה ובאחורה. אין זה רגש כניעה שקט, אלא רגש שגאה,
האוכל אותך, מקלקל את הדם, הכבד, הקיבה ומרגיז את
המרה. הפה יבש, הלשון לוחטת. אין תיאבון ואין שינה,
הנך אוכל רק כדי למלא איך שהוא את זמן הבטלה ואת
הקיבה הריקה. אינך ישן, משום שאין חשק לישון, אלא הנך
נרדם עיף מאפס כוח תרדמת-התעלפות, ובמצב כזה נישאים
שוב מעל לראשך חלומות בלחות. עתים כה יתבלבל הכל
בראשך, עד שהרעש, המהלומות, גבעות-המים האלה עם
הקצף והנתזים, נראים כחלום, והחוף, הבתים, מיטה שקטה —
למציאות, שלכל דחיפה הנך מתפכח הימנה בכאב.
בלילה הזה לא לנתי בתאי רב-החובל ישן על ידי
לבוש בגדי, בקפצו מדי-רגע לרוץ על הספון. בבוקר
הופיע פדייב, הביא לבנים וקראני לחדר הקצינים הכללי
לשתות תה.

— „איני רוצה!“ היתה תשובתי היחידה.
— „כלום רצונך, שאביא הנה?“
— „איני רוצה!“ — חזרתי. „אתמול נסיתי לשתות
תה ולא עלה הדבר בידי. נכוו אצבעותי והפלתי את הספל.
— ומה, עוד לא שככה הסערה?
— „עוד רחוק השקט, נהם ושאגה ללא הפוגה. כך דרכו
של הים פה לזעוף!“ הוסיף פדייב, בהביטו באדישות
גמורה בעד החלון, איך הגלים קמים ונופלים, בהתפוררם
לקצף נתזים.
גם בצהרים הופיע פדייב בהזמנה לארוחה.
— „איני רוצה!“ — אמרתי בכעס.
— „הצלצול השלישי! קוראים, כבודך הרים, — אמר,
בהביטו על הקיר, כמשפטו. אך הפעם הצטחק.
— „מה אתה צוחק?“ — שאלתי.
הוא פרץ בצחוק עז.
— „מה אתך?“
— „סתם, צחוק כזה.“
— „אמר נא, מה?“
— „שבדוב נחבט בראשו בסיפון.“
— „איפה? איך?“
— „מהמטה ניתק: שלשתנו נאחזנו ביתד אחת, היתד
נעקרה ממקומה וכלנו נפלנו: אני בשלום, גם פאיסוב לא
כלום, פשוט נפלנו וקמנו, אך שבדוב נחבט בראשו. איזה
צחוק! עתה יושב הוא ומתאנח.
לא בפעם הראשונה הבחנתי בתכונה זו אצל משרתי.
מישהו יכשל, נענש מישהו — מביא זה אותו לידי צחוק.
ואין זה מתוך רוע לב: הוא לא היה רע כלל, אלא כך,
תכונה כזו, המצריכה נתוח דק והגדרה מיוחדת. אך הפעם
שקל למיטרופסיה על שמחתו לאיד-הזולת. לא הספיק
פדייב לספר לי על נפילת שבדוב, ושליח הופיע בפתח.
— „מי נתלה יחד עם שבדוב על יתד אחת?“ — שאל.
— „מי?“ — ענה פדייב בשאלה.
— „אולי פאיסוב?“
— „פאיסוב.“
— „אמר נא מהר, מי עוד?“ — שאל השליח שוב.
— „לך לראש המשמר“ — אמר השליח.
— „לכלכם קוראים!“
פדייב נעשה רציני מאד, ובשובו היה עוד יותר רציני.
הענין הובן לי די-צרכו.
— „למה לא תצחק?“ שאלתי. „כמדומה לי, שלא רק
שבדוב נשא את עוֹנו?“
— הוא שתק.
— „ומה פאיסוב, הקבל?“
שוב פרץ בצחוק.
— „קבל, קבל גם הוא!“ — אמר פדייב בשמחה.
— „לא, בכגון זה עוד לא נתנסינו!“ חשבתי, בהתנועעי

— „מדוע לא „הנחת“ כאן גם מרק? אמרתי, בהשיבי לו את הצלחות.

„אל־אלהים! מי זה בדה תיורי־מסע? — קראתי שלא מרצוני, בצער. „הנך נוסע זה הירח הרביעי, ורק שמים אפורים ותנודה לעיניך?!

מי שהוא צחק.

— „אה, זה אתה? אמרתי, בראותי, שבתאי עומד, בהחזיקו בידו בתקרה, הגבוה שבחברי, א. ל.

— „ובאמת“ — המשכתי. „היכן הים הכחול, שמי התכלת, החום, הצפרים, הדגים, אשר אמרו רואים אתם על קרקע הים? לפתע הופיע גם ה„סבא“.

— „הרי הוא־הוא, המספר תמיד על שמים תכולים, וגם על חום — אמר לי.

— „איה, איפה החום? הבה הנה שמים תכולים וחום...“ — דרשתי אני.

אך ה„סבא“ הלך לו בזריוות בצעדיו הקטנים אל המפה והחל למדוד את המעלות במחוגה ולשרטט בעפרון. — „השמעת? — אמרתי לו.

— „תן לעבור את מפרץ הביסקיה — ויהיה לך חום! חכה נא, ידידי, גם החום ימאס: עוד תתגעגע לקור“.

(המשך יבוא)

מרוסית: יהודה יהלל (ליברוב)

על הספה ובהביטי על הדלת, המשתחויה לחלון ועל המראה, המשתחויה לארון: פדייב רצה כבר להסתלק, אך מחשבה עלתה במוחי לסעוד ארוחת צהרים פה במקום.

— „שמא תביא לי בצלחת משהו לאכול?“ שאלתי. בקש צלי, או משהו קר“.

— „מדוע לא להביא, כבודך הרם? אביא, כדברייך? — ענה הוא.

כעבור חצי שעה הופיע פדייב ובידיו שתי צלחות. באחת היו: לחם, ממלחה, סכין, מזלג ומפית, ובשניה — האוכל. הוא הלך מעשה־אמן, בהיסתמכו פעם ברגל אחת, ופעם בשניה, בהחזיקו במאוזן את ידיו, ובשבתו לפתע מפעם לפעם על עכוזה, כששפוע הרצפה נעשה תלול ביותר.

— „הא לך? — אמר (בינינו לבין עצמנו דברנו בלשון אתה). הוא ישב על הרצפה על ידי, בהחזיקו בצלחות.

— „מה הבאת לי?“ שאלתי.

— „פה יש הכל, כל מיני מאכלים“ — אמר.

— „מה משמע הכל? — מביט אני: באמת הכל: תרנגולת עם אורז, הנה פשטידה חמה, הנה בשר כבש צלוי — הכל בצלחת אחת וכל זה עטוף אפיית.

— „רחם נא, הרי אי־אפשר לאכול זאת. חסר לי עוד, שתיצוק הנה גם מרק?!

— „לא היתה כל אפשרות“ — ענה פדייב בתמימות. סופו יהיה, שישפך“.

התחלתי להפריד בין הבתרים, בהגישי משהו לפה.

ד"ר ד. קימלפלד / כיבוש מצולות הים *

בדיקת קרקע הים

ידיעת עומק המים לאורך גתיב השיט ובקרבתו מהווה לא רק תנאי ראשון לבטחון הספנות אלא גם אמצעי לאור־יינטאציה. מתוך השוואת תוצאות מדידות העומק שלו עם המספרים הרשומים על פני המפה הימית יכול הספן לזהות את מקום המצאו. דרך אחרת לזיהוי המקום היא השוואת דוגמאות מקרקע הים לנתונים במפה הימית. הספנים מרבים עדיין להשתמש בשיטה זו לשם אוריינטאציה בקרבת החופים. אך לא רק הספן אלא גם הגיאולוג, הטופוגראף והכלכלן מתענינים בהרכבו של קרקע הים.

המכשיר הפשוט ביותר לבדיקת קרקע הים הוא אנק־עומק שקצהו התחתון חלול וממולא חלב. כשהאנך פוגע בקרקע הים, ממלא המשקע הימי את חלל האנך, ומחמת דבקתו בחלב אין הוא נופל מתוך האנך בשעת העלאתו. אם קרקע הים הוא סלעי, אין האנך מעלה כל חומר מקרקע הים, אך עקבות הפגיעה, הניכרות בו מעידות על אפיו של קרקע זה.

מכשיר בדיקה אחר, פשוט מאוד אף הוא אך משוכלל

* ראה „ים“, ל"ו—ל"ח.

במקצת מהאנך, עשוי בצורת קופסה בעל שתי לחיים, המוחזקת במצב פתוח בכוח המתיחה של קפיץ. בפגוע המכשיר בקרקע נסגרות לחיי הקופסה והן כולאות בתוכה כמות מסוימת מהמשקע. חסרונו של מכשיר זה הוא שאין אטימותו מחלטת, וכתוצאה מכך עלולים מי הים לשטוף את החומר מתוך הקופסה בשעת העלאתה. גם מכשיר זה אינו מסוגל להעלות דוגמאות מקרקע סלעי. כדי להעלות דוגמאות מקרקע כזה, יש להקנות למכשיר הבדיקה כוח חדירה רב. נעשו נסיונות במכשירים מצוידים בקפיצים, אך התקדמות ממשית בשטח זה הושגה לראשונה במכשיר המופעל בכוח ההתפשטות של חמרי נפץ, שהומצא על ידי האמריקאי ק. ס. פיגוט. מכשיר זה מורכב מצינור פלזי הנתון בתוך צינור פלדה וממיתקן המכיל חומר נפץ, הנמצא מעל לצינורות. כשקצה המכשיר פוגע בקרקע הים, מדליק הבודק בדרך חשמלית את מטען הנפץ. בעקב ההתפוצצות חודר צינור הפלזי לתוך הקרקע. במכשיר זה העלה פיגוט דוגמאות באורך 3 מטרים מעומק של 5000 מ' ויותר. הודות לכוח החדירה שלו יכול מכשיר זה להעלות דוגמאות גם מקרקע סלעי.

תוטל רק מהעומק הרצוי, כלומר שלא יחדרו לתוך הכלי בשעת הורדתו והעלאתו מים מהשכבות שמעל לשכבה הנבדקת. האוקיאוגראפים המציאו למטרה זו מכשירי שאיבה שונים.

משתמשים בשתי שיטות שונות. לפי השיטה האחת מורידים את הצנצנת כשהיא סגורה, פותחים אותה בעומק הרצוי וסוגרים אותה לאחר שניטלה מנת המים הדרושה. לפי השיטה האחרת מורידים את הצנצנת כשהיא פתוחה וסוגרים אותה בעומק הדרוש. מרבית להשתמש בשיטה האחרונה.

מבין מכשירי השאיבה שכיחה ביותר בשימוש צנצנת נאנסון. מורידים אותה כשהיא פתוחה ובמצב מאונך. שני קצותיה מחוברים לכבל ההורדה. בהגיעה לעומק הדרוש מורידים מלמעלה, לאורך הכבל, מכשיר המנתק מהכבל את קצה העליון של הצנצנת. כתוצאה מכך מבצעת הצנצנת סיבוב של 180° בערך מסביב לצירה התחתון. בעקב התנועה הזו נסגרים שני ברזי הצנצנת ונכלא בה נפח מסוים של מים.

זרמי הים

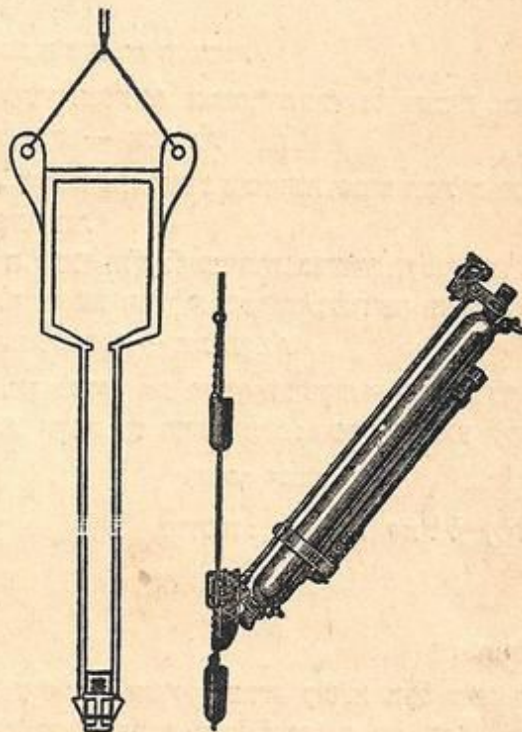
באוקינוס קיימים זרמים ממינים שונים: זרמים עליונים (לאורך פני המים), זרמי קרקע (לאורך קרקע הים), זרמים שכוונם מלמעלה למטה ומלמטה למעלה וזרמים מקומיים (בעקב הגיאיות והשפל, בגלל הפרשים במהירות ההתאדות והפרשים במליחות).

החשובים ביותר הם הזרמים העליונים הנגרמים בעיקר על ידי מערכות הרוחות המנשבות על פני הארץ. הזרמים הללו משפיעים השפעה עצומה על האקלים. ידועה השפעתם של מימי זרם המפרץ החמים על האקלים של צפון-מערב אירופה והשפעתו של זרם לאבראדור הקר על האקלים של החוף המזרחי של ארצות-הברית. חשיבותם רבה גם לדיג ולספנות. בעוד שזרם המפרץ משפיע השפעה ברוכה על הדיג ועל הספנות שבצפון-מזרח האטלנטיק, במנעו את התקרבותם של קרחונים לאזור הזה, משמש זרם לאבראדור שבצפון-מערב האטלנטיק אבן נגף בדרך הספנות. בגלל הקרחונים שזרם זה מביא ובגלל הערפל המתהווה במקום היפגשו עם זרם המפרץ, נאלצות האניות העושות את דרכן מבריטניה לניו-יורק לוותר ברוב חדשי השנה (מינואר עד אויגוסט) על הדרך הקצרה העוברת דרך השרטונות הגדולים של נירפאונדלנד ולשוט בדרך ארוכה יותר, דרומית מהדרך הנ"ל.

המטיאורולוג, הספן והכלכלן מעונינים בידיעות מדויקות על מהירויות זרמי הים וכיווניהם.

מדידת המהירות והכיוון של זרמי הים הפיסיקאי יכול לגלות תנועות מסוימות של מי האוקיינוס לפי השינויים החלים בגורמים הפיסיקאליים (הצפיפות, הטמפרטורה) ובגורמים הכימיים (המליחות, כמות החמצן המומס) של מי הים. אך רצוי מבחינת הנוחות והדיוק

השוואדים פטרסון וקולנברג המציאו מכשיר המסוגל להעלות דוגמאות באורך של 20 מ' מעומק של אלפי מטרים. המכשיר הוא בעל כובד ניכר, כדי שיוכל להחזיר לעומק הרצוי, והוא שואב את החומר הודות להפרש הלחץ המתהווה בתוכו ברגע בו פוגע המכשיר בקרקע הים. מעל לבוכנה הנמצאת בקצהו התחתון של צינור-השאיבה נמצא אויר בלחץ אטמוספרי. בוכנה זו תקועה במקומה בעזרת מעצורים צדדיים. אך עם פגיעתה בקרקע, היא משתחררת מהמעצורים, וכיוון שלחץ המים מבחוץ גבוה הרבה יותר מלחץ האויר שמעל לבוכנה, נדחפת זו למעלה ובעקבותיה נדחפת לתוך הצינור דוגמה שארכה כאורך הצינור.

משמאל: המכשיר של פטרסון וקולנברג לבדיקת קרקע הים. מימין: צנצנת נאנסון לבדיקת מי הים.

לשם מדידת עובי המשקע שעל פני הקרקע הסלעי משתמשים בשיטת ההד הכפול. משדרים קול (רגיל או עילי) לעבר קרקע הים. המשקע (אם הוא קיים) מחזיר חלק מגלי הקול, וחלק אחר ממשיך דרכו בתוך המשקע והוא מחזר מעל פני הסלע. לפי הזמן העובר מהרגע בו נקלט ההד הראשון ועד לרגע בו נקלט ההד השני, אפשר להעריך* את עובי המשקע.

בדיקת מי הים

הפיסיקאים והכימאים מתענינים בהרכב מי הים. נטילת דוגמאות מהשכבות העליונות של מי הים אינה כרוכה בשום קושי. כל כלי יכול לשמש לתפקיד זה. אך הענין מסתבך כשרוצים ליטול דוגמה מעומק ניכר. יש להבטיח שהדוגמה

* אפשר רק להעריך בקירוב את עובי המשקע, אך לא למדדה, כי מהירות הקול במשקע אינה ידועה בדיוק.

שקיפותם של מי הים אינה שווה בכל מקום. בקרבת החופים ובקרבתם של שפכי נהרות השקיפות מועטת ביותר, מחמת הכמות הגדולה של תרחיפים שהם מכילים שם. שקיפותם של מי הים, יש בה ענין רב כשלעצמה, אך חשיבות מיוחדת נודעת לה משום שבה תלוי קיומם של הצמחים המיקרוסקופיים המרחפים במי הים.

האמצעי הישן והפשוט ביותר להערכת שקיפותם של מי הים היא דיסקית לבנה (קטרה — 30 ס"מ), המחוברת מצדה האחד לכבל ההורדה ומצדה האחר למשקולת. שיעור העומק בו נעלמת הדיסקית מעיני הצופה משמש קנה-מידה לשקיפות המים. במים שקופים אפשר לראות את הדיסקית עד לעומק 70 מ', ובקרבת החופים יש שהיא תיעלם מעיני הצופה מיד לאחר השקעתה. בדומה לכך משקיעים מנורה ורושמים את העומק בו נעלם אורה.

התוצאות המתקבלות בדרך זו אינן מדויקות ואינן משמשות אלא להערכה בלבד. שיטות המדידה החדשות מבוססות על השימוש בתא הפוטו-חשמלי.

קיימים חמרים שהתנגדותם החשמלית פוחתת בהיפגען על ידי קרני אור. אחד החמרים הללו הוא הסלנין, אל-מתכת ממשפחת הגפרית. אל-מתכת זו קיימת בשלוש צורות. הנבדלות זו מזו מבחינה פיסיקאלית, אך שוות זו לזו מבחינה כימית. אחת הצורות הללו, המכונה „סלנין אפור” או „סלנין מתכתי”, רגישה לפעולת האור.

תא הסלנין מורכב בצורתו הפשוטה ביותר משני תילי נחושת, הכרוכים על גבי גליל עשוי מחומר מבדד (למשל: חרסינה) ומחוברים למקור זרם חשמלי. הכריכות מקבילות וסמוכות מאוד זו לזו. בריוח שבין הכריכות נתונה שכבה דקה מאור של סלנין. כשהתא שרוי באפלה גבוהה מאוד התנגדותו החשמלית של תא הסלנין (כ־100.000 אום), אך ככל שגוברת עצמת האור פוחתת התנגדותו וכתוצאה מכך גוברת עצמת הזרם העובר דרך התא. עצמת הזרם בתא משמשת, איפוא, קנה-מידה לעצמת ההארה בעמקים שונים. בעזרת המכשירים הללו קבעו כי כבר בעומק של מטר אחד פוחתת עצמת האור ב־50 אחוז ושבעומק של 11 מ' היא יורדת עד ל־10% מערכה המקורי.

המכשירים הפוטו-חשמליים שוכללו מאוד בזמן האחרון. לא זה בלבד שהם מודדים בדיוק מפליא את עצמת האור בשכבות השונות, אלא אף מזהים כל צבע מתרכיבי האור. בדרך זו מצאו כי האור הסגול חודר עד לעומק של 1500 מ'.

(המשך יבוא)

אפשר למדוד את המהירות ואת הכיוון של זרמי הים בדרכים שונות. מטילים בנקודה מסוימת גוף כלשהו המסוגל לצוף על פני המים (בקבוק, חבית), ולפי הנקודה שאליה הגיע הגוף הזה אחרי זמן מסוים, קובעים את המהירות ואת הכיוון של הזרם הימי במקום ההוא. מודדים את שיעור ההסחה שהוסחה אניה על ידי זרם ימי לפי המרחק שבין הנקודה שאליה הגיעה האניה והנקודה שאליה היתה צריכה להגיע לפי החישוב לולא הוסחה מנתיבה. לפי השיטה האחרונה חוברו המפות ראשונות של זרמי האוקיינוס. אך השיטות הללו אינן מדויקות למדי. לשם הגברת הדיוק הומצאו מכשירים שונים. מדי-הזרם הפשוטים דומים מבחינה עקרונית למדי-הרוח (אנאמומטרים) שבהם משתמשים במטיאורולוגיה. מדי-זרם כזה מורכב ממדחף (פרופלר) המותקן על גבי מסגרת, היכולה להסתובב הן על ציר מאונך והן על ציר אפקי. כיוון המכשיר מראה, איפוא, את כיוון קוי הכוח של הזרם. בעומק מועט פועל מכשיר זה בצורה המניחה את הדעת, כל עוד מהירות הזרם חזקה למדי כדי להתגבר על ההתמד (אינרציה) של המדחף ושל מערכת הגלגלים המשמשת למניית הסיבובים. אבל למדידות בעומק רב, יש צורך במכשירים משוכללים יותר. קיימים מכשירים שונים למטרה זו. המשוכלל ביותר הוא המכשיר שהומצא על ידי האוקיאנוגרף הצרפתי פיאר אידראק. מכשיר זה רושם רשימה מתמדת ואבטומאטית את המהירות ואת הכיוון של זרמים ימיים ביחס לנקודה קבועה (מצוף או עוגן). הזרם הימי פועל על המדחף, וזה מפעיל, באמצעות מערכת גלגלים, מגע חשמלי. כל פעם שהמדחף משלים מספר מסוים של סיבובים, נדלקת מנורה חשמלית ועל ידי כך נרשם קו על פני סרט-צילום, הנע בתוך המכשיר בקצב קבוע. ככל שמהירות הזרם רבה יותר, כן צפופים יותר וצרים יותר הקווים הנרשמים על פני הסרט.

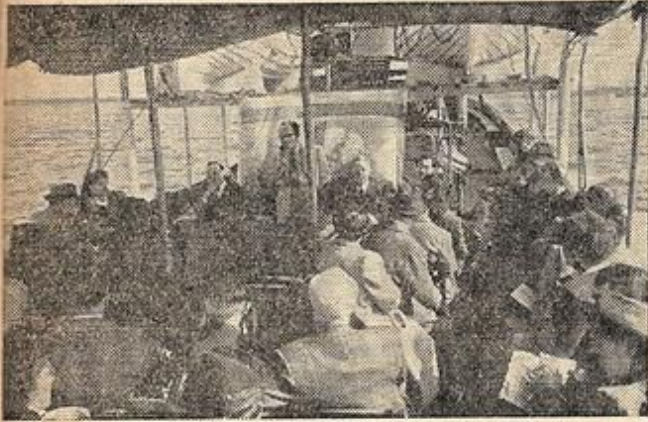
כיוון הזרם נרשם על פני טבלת הצילום בצורת עקומה, המתקבלת על ידי הטל (פרויקציה) הקווים המסתמנים על פני מצפן מואר.

כל מערכת המיתקנים הללו (המצפן, המנורות, המצלמה, המצברים החשמליים וכו') נתונה בתוך 3 גלילים אטימים, הנשענים על גבי פן, המכיל בתוכו את המדחף. קיימות שתי דוגמאות של מכשיר זה; האחת משמשת למדידות עד לעומק 150 מ' והאחרת — עד לעומק 1500 מ'. מכשירים אלה יכולים לפעול שבוע תמים ללא הפסקה.

חוברת ראש השנה של ירחוננו תצא לאור בימי אלול האחרונים.

בעיות דחופות.

בהגנות, יום הים בחוף-לארץ.

בנמלה של לונדון. אורחים ומוזמנים רבים נתכנסו ב"יום הים", לפי הזמנתו של סניף החי"ל באנגליה, למסבת-הג על סיפונה של אחת האניות שעגנה בנמל. על תורן האניה הונף דגל הצי המסחרי הישראלי ודגלו של החבל הימי לישראל. מ. רוזטי פותח את המסבה.

ב"פלעי דה לה שימי" בפאריז נתקיימה אספת-עם הגיגית לרגל "יום הים", בהשתתפותו של מ. פומרוק חבר נשיאות החבל הימי לישראל. הנואם: הד"ר יוסף פודימאן, סגן יו"ר החבל הימי לישראל בצרפת.

בקורי אורחים.

נשיאות החבל הימי לישראל קיימה בזמן האחרון פגישות מספר עם אורחים מחו"ל, שנודמנו לבקור בארץ. בפגישה עם הד"ר ישראל גולדשטיין, יו"ר ההסתדרות הציונית בארה"ב, נידונו האפשרויות לפעולתו המוגברת של החי"ל באמריקה. עניני החי"ל באנגליה התבררו בפגישה עם הפרופ. ז. ברודצקי, חבר הנהלת הסוכנות היהודית. בפגישות עם הד"ר י. פודימאן, סגן יו"ר החי"ל בצרפת ועם ה"ה המהנדס ג. פניגר ופ. דרורי נידונו תכניות הפעולה בצרפת.

שר התחבורה מר דוד רמז השמיע, במסבת העתיר נאים, שהתקיימה ב-29 ליוני ש"ז בתל-אביב, את הדברים הבאים על בעיותיה האקטואליות של הימאות העברית: הגיע הזמן להקים צי מסחרי למשא ולנוסעים, שיהיה בעל ערך בינלאומי.

על אף הקשיים הגדולים לא הופסקה העבודה בנמלי ישראל גם בימי ההפצצות, וגם בזמן שהאיגוד הבינלאומי לספנות בים התיכון אסר על חברות הספנות להוביל סחורות לנמלי ישראל. רבי החובלים קיבלו פקודה השאית לעזוב מיד את הנמלים ומתל-אביב בלבד הפליגו יום אחד 22 אניות. אותו איגוד התיר עתה באופן רשמי הובלת מטענים לנמלי ישראל.

הפסקת הביטוח, המחסור החמור באניות וכן ההסגר המצרי איימו על הארץ, אך מחלקת הים שלנו התגברה על הקשיים. חברות הספנות העבריות אורגנו, נתמנה מפקח ימי (זאב שינד מאילת השחר), ערכו רשימה מדוייקת של הסחורות שפוזרו בנמלי ים התיכון, הצלחנו להביא סחורות לארץ, מזה 10.000 טון שהיו כבר בנמלי הארץ והוצאו בפקודת הבריטים. כן נתמנה רשם האניות (יהודה סבא) והוא נותן תעודות היתר לבעלי אניות להשתמש בדגל הימי של ישראל.

אניה ששכרה הממשלה בארצות הברית הביאה לנמל תל-אביב מצרכי מזון ופרקה אותם בסדר מוחלט.

אבל אנחנו מצווים להקים בעצמנו מפעלים גדולים ולא להתחנן לפני אחרים. מאז קם המפעל הציוני, שילמנו כ-50 מליון לירות לחברות אניות זרות. גם היום אנחנו כפופים לחסדיהם של רמאים הסוחטים סכומים עצומים בעד כל פעולה ימית. המדינה תתן תקלות לבעלי הון שיקבלו על עצמם למלא את החלל הזה בשירותי תינו הממלכתיים.

נמל מים עמוקים בתל-אביב.

בפגישה מיוחדת של שרי המדינה הנוגעים בדבר וחברי מועצת ההנהלה של אוצר מפעלי הים, הוחלט לגשת מיד לבדיקות ולמדור דות הנחוצות לעריכת התכניות לבנין נמל מים עמוקים בת"א. המומחים האמריקאיים, העושים עתה בארץ, נתבקשו לגשת מיד לעבודה זו. התכנית להקמת מעגן שני בתל-אביב נגנזה.

קו ימי בין תל-אביב וניו-יורק.

לרגל פתיחת הקו הימי בין ניו-יורק ומדינת ישראל, ע"י חברת האניות האמריקאית "אמבריקוס" שיפניג קורפוריישן, נערכה על ספון האניה "פריסקוס", בעת עגינתה בת"א, סעודה חגיגית בהשתתפות מוזמנים וב"כ העתונות.

בהזדמנות זו הודיע ב"כ החברה כי "אמבריקוס" המקיימת עתה את קשריה עם ת"א באניות סוחר בלבד, תעמיד בקרוב לשירות גם אניות-נוסעים.

אפקים חדשים לבית הספר הימי.

מחנה צבא ליד חוף הים בבת-גלים, שפונה ע"י הבריטים, עבר לרשות בית הספר הימי בחיפה. שטח המחנה — מחנה "כרמל" — הוא כ-10 דונאם. יש בו 15 צריפים, מהם 8 צריפי מגורים. המחנה יותאם לפנימיה, לצורך תלמידי בית הספר הימי. הפנימיה תפתח עם ראשית שנת הלימודים הקרובה. עם קבלת שטח המחנה נפתחים אפקים חדשים בפני ביה"ס הימי. המחסור בפנימיה הפריע לקבלת תלמידים מחוץ לחיפה. עתה יגדל מספר החניכים של ביה"ס במדה נכרת.

החבל הימי לישראל הגיש לילדי הקיטנות אלבום של תויותיים וסרטים שהוכנו במיוחד בשבילם. הפעולה הקיפה כ־1200 ילד.

„השחיה“ למ. גלפז.

בהוצאת החבל הימי לישראל, בשיתוף עם מחלקת החינוך והמחלקה להכשרה גופנית, הופיע ספרו של מ. גלפז — „השחיה“.

פרקי הספר: על השחיה (לקורותיה, ערכה הבריאותי וההיי-גיני), לימוד השחיה (סגנוני השחיה השונים, מיתודיקה), ענפי ספורט המים, השחיה הצבאית (כולל הצלת טובעים ועזרה ראשונה לטובע), בריכות שחיה.

הספר מכיל 201 ע', צורתו — אלבומית ורבות בו התמונות.

במסבה שהתקיימה עם הופעת הספר נאמרו דברי הערכה, למחבר ולפעלו המבורך בפיתוח ענף השחייה בארצנו, ע"י ה"ה ש. טולקובסקי, ד"ר ע. סימון, ע. גליקמן, (גיל), ח. וייץ, וי. פרישמן. מר מ. גלפז הודה למוסדות ולבודדים שסייעו בידו בהוצאת הספר לאור.

„חיל-הים“, בטאון של צי המלחמה הישראלי.

מחלקת התרבות וההסברה של חיל הים הישראלי החלה להוציא לאור ירחון קבוע — „חיל הים“, עד כה הופיעו שתי חוברות, המכילות חומר מגוון מהוי החיים של בחורי הצי ופרטים מעניינים מפעולותיהם.

„בית המלח“ — הוא שם המועדון לחיילי הצי המלחמתי, שנפתח ב־28 ליולי ש. ז. בחיפה. הבית משמש גם מלון (60 מקומות לינה) ובו מסעדה ומזנון לשירות הימאים. אולם התרבות המרווח והמהודר משמש בשעות היום פינה שקטה ונוחה לקריאת ובערבים נערכים בו קונצרטים, הרצאות, תכניות אמנותיות וריקודים.

המסיבה על גג הבית, שנערכה לרגל הנוכת המועדון, נפתחה ע"י א. ארגמן, מ פומרוק הביא את ברכת החבל הימי לישראל. מפקד השייטת של חיל הים ציין בדבריו, כי תעודתו של חיל זה הוא: לשמש גשר לגולה ומגן לאספקה — בימי מלחמה, ונושא דבר ישראל לעולם — בימי שלום.

מנהל הבית הוא יהודה קלאוזנר, האחראי לפעולות התרבות והסעד — מתתיהו ליפשיץ.

בין ילדי הקיטנות בתל-אביב.

הים שימש השנה נושא עיקרי לילדי הקיטנות, מיסודם של ועד ההורים המרכזי והמחלקה לחנוך של עיריית ת"א. שבוע ימים הוקדש לנושא זה, ובסיומו נערכו: בשביל המבוגרים שביניהם — בקור בנמל ושיט על הירקון ולילדים כולם — מסבות פנימיות בכל אחת מהקיטנות.

העורך: י. פרישמן, חברי המערכת — ד"ר נ. וידרא, מ. פומרוק, מ. דיבלין, א. ש. שטיין.

בהוצאת

החבל הימי לישראל

הופיעו

ספר הים, מאת הפרופ. נ. סלושץ. 340 עמוד. עם מפות וציורים.

ספר מקיף על דברי ימי השיט והספנות. למן ימי קדם ועד לימינו.

השחיה, מאת מ. גלפז. 201 ע'. צורה אלבומית. תמונות רבות.

מכיל את כל החומר על השחיה וספורט המים, לרבות השחיה הצבאית.

עקבה, מאת י. ברסלבסקי. 96 ע'. מהדורה שניה עם השלמות ותקונים. בצירוף מפה מפורטת של מפרץ אילת.

שיט מפרשים, מאת ש. טנקוס. 62 ע'. מהדורה שניה. חומר מרוכז על השיט במפרשים, למדריכים באגודות הימיות ולחניכיהם.

בהזדמנות לפנות:

חבל ימי לישראל, תל-אביב, רח' אחד העם 15, ת.ד. 1917

בנק הפועלים

בע"מ

תל-אביב

ההון הנפרע ורזרבות

525.000 לא"י

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

הסנה

חברת הביטוח הגדולה
בארץ

גמרה את שנת 1947
בהון וקרנות

בסך הכל
- 850.000 לא"י

עתיד

חברה לשרות ימי בע"מ

אניות עבריות
מלחים עברים

הסוכנים המנהלים:
אחים ברנט את בורכרד
בע"מ

אניות עתיד לשרותך תמיד.

יעקב כספי סוכן אניות והובלה

ת. ד. 27

טלפון 3026

רחוב המלכים 76

פנת רח' המערב מס' 1

מרכז מסחרי - חיפה

ספרים חדשים

בהוצ. "מסדה" בע"מ

תל-אביב - ירושלים - חיפה - ראשון-לציון - חדרה

קמה - ספר השנה של הקרו הקימת, בעריכתו של נ. ביסטריצקי ובהשתתפותם של סופרים ואנשי עט רבים. 540 עמודים. המחיר 2 לא"י.

מושבות צבאיות של היהודים בימי קדם מאת ד"ר פ. קורנגרין - מחקר יחיד בעברית בשטח זה. 212 עמודים. המחיר לירה אחת.

נערים מאת א. ברש, קובץ ספורים מנוקדים. הציורים מאת לואיזדה, המחיר 500 מא"י.

אור בגליל מאת אליעזר שמאלי. ספורים. מהדורה שניה, המחיר 500 מא"י.

אדם ואדמתו מאת שמואל דיין, מוקדש למושב העובדים בנהלל - המחיר 850 מא"י.

אהרן רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל המסחרי

בכל עניני הובלה ימית

חיפה

טלפון 4241/2

ת. ד. 74

תוצרת "אתא" מכנסים
וחולצות גם לפי מידה

אצל

פרסלר

תל-אביב, רח' א. בן-יהודה 20